

Crnogorski glasnik

GODINA X. _ BROJ 56. _ OŽUJAK-TRAVANJ / MART-APRIL _ 2009.

NAGRADA GRADA ZAGREBA	3
OPROŠTAJNA POSJETA	4-10
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA	
Sjednica Predsjedništva NZCH	11
Skupština Zajednice Crnogoraca Splita	13
Sredstva za programe NZCH	14
DANI CRNOGORSKE KULTURE 2009.	
Koncerti KUD „KANJOŠ“ iz Budve	16-19
Monodrama „BIZMISMEN“	20
PREDSTAVLJANJE KNJIGE	
Pavle Goranović: TIN UJEVIĆ I CRNA GORA	21
DATUM ZA (POD)SJEĆANJE	22
Nataša Medović: MOJA CRNOGORSKA PRIČA	23
IZ CRNE GORE I SVIJETA	
Predsjednik Crne Gore u Sloveniji	27
Godišnjica zemljotresa u Crnoj Gori	28
OSVRTI, VIDENJA, PRIKAZI	
Istorijski roman kralja Nikole	29
Pisanje ili nostalgija	29
GALERIJA „MONTENEGRINA“	
Izložba slika Miroslave Kuba	30
Izložba u Osijeku: „ODMORIŠTA“	31
Izložba ikona Vere Bulović Ismailovski	32
Karikature Darka Drljevića na internetu	34
TRADICIONALNO DRUŽENJE	35
LJEPNA NAŠA CRNA GORO	
Božidar Radulović: ZAŠTO VOLIM NIKŠIĆ?	36
ANEGDOTE	38
CRNOGORSKI MOZAIK	
Znamenita Crnogorka	40
GALERIJA „MONTENEGRINA“	43
KONCERTI KUD „KANJOŠ“ IZ BUDVE	44

Sretan 8. mart

(Zaštićene biljke u flori Crne Gore - NATURA, Kolašin)

NAGRADA GRADA ZAGREBA PROF. EMER. DR. SC. VESELINU SIMOVIĆU

Statutom Grada Zagreba određeno je da se *Nagrada Grada Zagreba* dodjeljuje građanima na području Zagreba, radnim skupinama, trgovačkim društvima, ustanovama, vjerskim zajednicama, udrugama građana i drugim pravnim osobama za najviše zasluge i postignute rezultate u teorijskom i praktičnom radu i djelovanju u promicanju znanosti, gospodarstva, prosvjete, kulture, umjetnosti, športa, zdravstva, socijalne skrbi i svih drugih područja društvenog života. O dodjeli nagrade odlučuje Gradska skupština, a dodjeljuje se na dan grada 31. svibnja.

U znak javnog priznanja za osobite uspjehe, ostvarenja i zasluge u radu, na 46. sjednici Gradske skupštine Grada Zagreba (16.03.2009.g.) dodjeljene su *Nagrade Grada Zagreba* i nagrađen je

prof. emer. dr. sc. Veselin Simović

za dugogodišnje uspješno uređivanje znanstveno-stručnog časopisa „Građevinar“ te ukupan dugogodišnji publicistički, znanstveno-stručni, nastavni rad i efikasno upravljanje znanstveno-stručnim institucijama. U trideset tri godine rada časopis je postigao dotad nezabilježen uspjeh – gotovo 400 brojeva koji uživaju veliki ugled u znanstvenoj i stručnoj javnosti i referira se u najuglednijim znanstvenim bazama podataka. Kao znanstvenik, stručnjak i nastavnik znatno je pridonio razvoju graditeljske struke.

Nagradu su ove godine, između ostalih, dobili prof. emer. dr. sc. Predrag Keros, prof. dr. sc. Nikola Kujundžić, književnik Miroslav Slavko Mađer, prof. dr. sc. Marko Turina, etnologinja dr. sc. Zorica Vitez, prevoditelj Mate Maras, kao i INGRA, IGH, KONČAR i TŽV „Gredelj“, Radio 101, Ustanova za hitnu medicinsku pomoć Zagreb ...

Crnogorke, Crnogorci i svi prijatelji Crne Gore u Republici Hrvatskoj – odavno osvjedočeni u izuzetne ljudske vrijednosti omiljenog *Age* i ponosni da je šira društvena zajednica prepoznala njegove znanstveno-stručne i nastavne vrijednosti (sveučilišna sredina to je već učinila dodjelivši mu najviše zvanje *profesor emeritus*!) – čestitaju uvaženom i dragom *Profesoru* na još jednom priznanju i od srca žele dobro zdravlje, ličnu sreću i još mnogo godina stvaralaštva.

Izdavači:
NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
i VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
GRADA ZAGREBA,
Zagreb, Trnjanska cesta 35, Tel/Fax: 01/6197 078, 01/ 6314 263,
E-mail: vijececrn@net.amis.hr, montenegro@net.amis.hr
Za izdavača: dr. sc. Radimir Pavićević
i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović
Glavni i odgovorni urednik: Zoran Drašković
Redakcija: Jovan Abramović, Zoran Drašković, Stevo
Durašković, Nenad Ivanović, Danilo Ivezic, Dragutin Lakić
Rukopisi se ne vraćaju. Naklada / Tiraža: 1000

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić primio je u oproštajni posjet veleposlanika Crne Gore Branka Lukovca te mu zahvalio na dosadašnjem radu i na doprinosu što ga je dao unapređivanju hrvatsko-crnogorskih odnosa, zbog čega ga je i odlikovao Redom kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom.

Predsjednik Mesić je zaželio da Crna Gora što prije krene putem kojim ide i Republika Hrvatska, a koji završava članstvom u Europskoj uniji i NATO savezu.

Veleposlanik Lukovac, koji je bio i prvi ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj, najprije je čestitao Predsjedniku Republike i svim građanima Republike Hrvatske na primanju u NATO, što je označio jednim od najvećih postignuća u povijesti samostalne Hrvatske. Naglasio je kako vrijeme raspada bivše zajedničke države više nije opterećenje u bilateralnim odnosima koji su danas takvi da mogu poslužiti kao primjer i drugima, a predsjedniku Mesiću osobno je zahvalio na iskazanom prijateljstvu prema Crnoj Gori i spremnosti da prihvati riječi isprike i priznanja odgovornosti te gesta dobre volje uz želju da Hrvatska i Crna Gora ponovno budu, kao što su i bile najčešće u svojoj dugoj povijesti, dobri i bliski susjedi.

(Iz Ureda Predsjednika Republike Hrvatske, 06.04.2009.)

Njegova ekscelencija Branko Lukovac u Crnogorskom Domu

PRVI AMBASADOR CRNE GORE U REPUBLICI HRVATSKOJ U OPROŠTAJNOJ POSJETI

Prvi ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj gospodin Branko Lukovac bio je, sa suprugom gospođom Elvirom Nataliom Lukovac i prvim sekretarom Ambasade Crne Gore gospodinom Branislavom Karadžićem, još jednom dragi gost u Crnogorskom domu u Zagrebu, gdje mu je 8. aprila priređen oproštaj u užem krugu prijatelja i onih sa kojima je najviše i najčešće saradivao.

U ime prisutnih, ali i svih Crnogorki i Crnogoraca u Republici Hrvatskoj, predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba prof. emer. dr. sc. Veselin Simović i predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr. sc. Radomir Pavićević zahvalili su gospodinu Branku Lukovcu na svemu što je učinio na dužnosti ambasadora Crne Gore u Republici Hrvatskoj ali i kao osvjedočeni borac za nezavisnu Crnu Goru, poželjeli sreću i uspjeh u budućem životu i radu i čestitali na prije dva dana uručenom izuzetno visokom redu Republike Hrvatske: Redu kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom (o prestižnosti tog odličja govori podatak da su ga dobili hrvatski premijer dr. Ivo Sanader, prvi američki ambasador u Republici Hrvatskoj gospodin Piter Galbrajt i gospođa Doris Pak, predsjednica Odbora za Jugoistočnu Evropu Evropskog parlamenta).

Gospodinu Branku Lukovcu, sa željom da ga podsjeća na prijatelje koje je zauvijek stekao među pripadnicima crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, predata je na dar jedna slika Dimitrija Popovića iz njegovog najnovijeg opusa „*Marija Magdalena*“.

Riječi gospodina Branka Lukovca, kojima je zahvalio na lijepim željama i čestitkama i evocirao uspomene na ključne događaje u protekloj deceniji, ostaće u trajnom sjećanju ponajviše po porukama – svojevrsnim poslanicama – koje nam je svima uputio.

Predviđeni sat vremena – morale su se poštovati još uvijek stroge protokolarne obaveze gospodina

Branka Lukovca – neosjetno je prošao, a uspomenu na njegove ambadorske dane u Republici Hrvatskoj i Zagrebu predstavljajući i zajednička fotografija izuzetno dragog gosta sa svim sudionicima oproštaja u Crnogorskom domu.

Riječ prof. emer. dr. sc. Veselina Simovića:

NOSILAC BORBE ZA SAMOSTALNU CRNU GORU

„Ja ću uputiti nekoliko riječi i pozdrava našem današnjem gostu koji odlazi, koji napušta ovu sredinu na našu veliku žalost. Prije svega htio bih istaknuti da smo imali zadovoljstvo da je baš u državi čiji smo mi građani najistaknutiji crnogorski diplomata bio prvi ambasador Crne Gore. Time se ponosimo i ja bih mu čestitao na svemu onome što je napravio za dobre odnose između Hrvatske i Crne Gore i za dobre odnose s nama, Crnogorcima u Hrvatskoj.

Mislim da je suviše za sve prisutne govoriti o tome ko je Branko Lukovac. Znamo sve i o njegovoj diplomatskoj karijeri, ali bih ja naročito izdvojio zadnji period njegove aktivnosti, gdje se istakao kao nosilac borbe za samostalnu Crnu Goru, u kojoj je postigao i velike uspjehe. Želim mu još jednom sve najbolje u budućem životu. Iako je razlog odlaska sa ove funkcije penzija ili, kako bismo mi ovdje rekli, mirovina – sumnjam da će „mirovati“. Zato mu, u ime svih vas i onih koji nisu ovdje prisutni, želim puno uspjeha u budućem, penzionerskom radu. Koliko nam je drago da smo imali sreću da predstavlja našu rodnu zemlju ovdje u Hrvatskoj, toliko nam je sad žao da prije vremena odlazi. Ja bih mu želio u ime ovdje prisutnih uručiti jedan poklon: nešto što će ga podsjećati na druženje s nama i nešto što će ga obavezno podsjećati na jednog velikog Crnogorca iz Hrvatske, Dimitrija Popovića ...

Sa svoje strane, a vjerujem i sa vaše strane, mogu reći da ćemo mi biti otvoreni i za suradnju sa budućim ambasadorom Crne Gore. Mi smo imali sreću da smo na mjestu crnogorskog ambasadora u Hrvatskoj imali i kao čovjeka izuzetnu ličnost i kao diplomatu izuzetnu ličnost. Ostavljajući to za kraj, želio bih da čestitam, u vaše i u svoje ime, ambasadoru Branku Lukovcu na velikom priznanju koje je dobio neki dan od Predsjednika Republike Hrvatske. Mi ćemo nastojati da i dalje djelujemo u smislu razvijanja dobrih odnosa između Crne Gore i Hrvatske, da afirmiramo crnogorsku naciju ovdje, koja je, moram priznati, u posljednje vrijeme sve više i više na cijeni u Hrvatskoj. Imamo dobar start, a taj dobar start je napravljen zahvaljujući i dosadašnjem ambasadoru Branku Lukovcu i na tome mu hvala!“

Riječ dr. sc. Radomira Pavićevića:

VJEROVALI SMO VAM NA SVAKU RIJEČ

„Vaša Ekselencijo, dozvolite da Vas ovdje – nadam se ne zadnji put – službeno pozdravim. Prije skoro deset godina sreli smo se, na prostoru Hrvatske, u Novinarskom domu, kada ste nam pričali o budućnosti i stvaranju države Crne Gore. I tada, a i po onom što smo znali prije, vjerovali smo Vam na svaku riječ da ste bili jedan od ključnih boraca za njenu samostalnost. U želji da damo i svoju vlastitu pomoć u tom segmentu, radili smo – to znaju ovdje svi prisutni – zajedno s Vama na internacionalizaciji crnogorskog pitanja. Radovalo nas je što se iz godine u godinu povećavala kritična masa za obnovu crnogorske državnosti i Vi ćete – zajedno sa sadašnjim premijerom, sa gospodinom predsjednikom Vujanovićem, sa gospodinom Krivokapićem – biti ključni ljudi koji su mudro, korak po korak, sigurno obnovili državu Crnu Goru, zemlju o čijoj sudbini su u tom periodu odlučivali mnogi koji nisu imali zemlje kad je ona bila kraljevina.

Vi sigurno znate, kao i mi ovdje, da izvan Crne Gore postoji jedna veća Crna Gora nego što ona danas ima stanovnika. Sad je krajnje vrijeme – jer smo na tom putu, kojim smo s Vama krenuli 91. i 92. godine, zastali zbog nepomoći nekih iz evropskih zemalja koji su imali druge ciljeve – da idemo na obnavljanje crnogorskog bića u evropskim zemljama. I ne samo u njima, nego i u Sjedinjenim Američkim Državama. Tamo već postoji peta generacija crnogorskog porijekla o kojima ne znamo ništa. Nadam se da ćete u tom segmentu, zajedno sa rukovodstvom Crne Gore, dati značajan doprinos, jer je to jedno od ključnih pitanja. Među tim generacijama crnogorskog porijekla ima podosta doktora nauka, koji mogu dati značajan doprinos u budućnosti u razvoju Crne Gore. To, sa druge strane, i nas obavezuje da ostvarimo stabilnu kulturnu autonomiju za crnogorsko biće na ovom području, a kad sljedeći put dođete valjda će Vas dočekati ne ovi Vaši prijatelji s kojima se družite deset godina nego neki mlađi, ovdje rođeni. Jer, ako to ne ostvarimo, mi nijesmo ostvarili svoj cilj – uzaludno smo radili ovih deset godina!

Želim Vam puno zdravlja, želim Vam puno uspjeha u radu. Nadam se da ćemo sa Vašim nasljednikom surađivati kao sa Vama. Hvala lijepa na svemu!“

Riječ njegove ekscelencije Branka Lukovca:

SAVLADALI SMO NEUGODNO NASLJEĐE NEDAVNE PROŠLOSTI

„Htio bih najprije da se svakom od vas zahvalim za čast koju ste učinili Elviri i meni da ste se okupili da nas ispratite. Meni je drago da smo u krugu onih s kojima smo se najčešće družili ovdje. Posebno mi je drago, prvi put nakon što sam našeg poštovanog Agu obišao u bolnici, da ga sad vidim ovdje, sa nama. Izuzetno se radujem, jer je to dobar znak Aginog brzog oporavka. Mi smo vjerovali u Agu stalno i evo on i sada pokazuje da je kadar da savlada najveće izazove. Jednako smo se, prije nekog vremena, nadali za Dimitrija da će i on savladati teškoće i da se možemo i dalje diviti njegovom stvaralačkom radu. Ja vam posebno zahvaljujem na tome što ste smogli snage da dođete i nama ste učinili izuzetnu čast. Jako vam se zahvaljujem na daru koji ste nam pripremili. Teško da se može zamisliti ljepši dar ...

Mi smo se, ka što je rekao dr. Pavićević, sreli znatno prije nego što sam ja došao u Zagreb i dobro smo se razumjeli i na neki način udružili u zajedničkoj akciji da povratimo Crnoj Gori njeno pravo da bude dio međunarodne zajednice kao samostalna država i ravnopravna sa svim drugim koji su nastali iz ranije Jugoslavije kada više nije bilo mogućnosti da ona, kao zajednica ravnopravnih, opstane. Moram da kažem da sam vjerovao od početka da nam je za tako veliki izazov potrebno da objedinimo sve snage koje možemo da okupimo; dakle i vas ovdje, ne samo kao potencijalne glasače, nego prije svega kao pripadnike jedne sredine koja je uvažena i koja ima snažan glas i poruku ne samo u Hrvatskoj nego i drugdje u Evropi. Rekao bih, bez imalo straha da u tome pretjerujem, da je ta solidarnost, to osjećanje za svoju državu odnijelo prevagu i imalo odlučujući uticaj u onom malom broju koji je premašio 55%. Mislim da je taj doprinos ogroman, istorijski i bez podrške ljudi koji su dio Crne Gore – a kojih, kako je rekao dr. Pavićević, izvan Crne Gore ima za još jednu Crnu Goru – to ne bi bilo moguće ostvariti. Imajmo u vidu šta je bilo sa one druge strane, kakva je to snaga bila koja je imala pipke u Crnoj Gori: i u političkoj organizaciji i u vojno-obavještajnoj organizaciji, u medijima, u crkvi ... , uz snažnu podršku moćnika u Evropi, na čelu sa administracijom u Briselu ... To treba imati u vidu da bismo shvatili koji je to podvig bio da izborimo svoje pravo na jednakost, na obnovu svoje države.

I za mene je bilo iznenađenje kada mi je predloženo da dođem u Hrvatsku. Dva mjeseca sam se kolebao dok nijesam odgovorio, ne toliko zbog Hrvatske, koliko zbog toga što sam dosta izbivao iz Crne Gore i što sam shvatio da je vrijeme da „savijem krila“ kući. Bio sam započeo ozbiljan rad na nečemu što je isto tako jako važno za Crnu Goru, za njen razvoj – to je njeno opredjeljenje da bude ekološka država, da slijedi načela i ciljeve održivog razvoja; bilo je jasno da za to moramo takođe mobilisati sve snage u Crnoj Gori, jer su izazovi izuzetno veliki. Ali, izazov Hrvatske je bio toliko moćan da nijesam mogao odoljeti. Odmah sam znao da idem samo zato da bih pomogao da se osnuje ambasada, da se udare temelji budućih odnosa. Trebalo je pomoći da se savlada neugodno nasljeđe nedavne prošlosti. Zbog osjećaja da kod nekog broja ljudi na dužnostima ovdje imam povjerenja – jer sam bio distanciran od te politike – vjerovao sam da će mi možda biti lakše da nađemo način razgovora i kako da savladamo ono što je bilo posmucje Crne Gore u toj nedavnoj prošlosti. Drugi izazov bio je: da balkanskom karakteru Crne Gore dodamo i ono što Crna Gora takođe jeste – jadranska, mediteranska, evropska zemlja sa svojim vrijednostima; da stvorimo partnerstvo, pa i savezništvo sa Hrvatskom, tako da Hrvatska bude za nas put ka Mediteranu i ka Evropi. To je bio izazov koji je odredio da prihvatim mjesto ambasadora. Moram da kažem, pa i da se pohvalim, da sam od Predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića u ponedjeljak dobio visoko odlikovanje za taj doprinos. Jako sam ponosan za odlikovanje Reda kneza Trpimira, ono mi je posebno drago. Iskreno da kažem ne gledam na to koliko će moj rad biti priznat u Crnoj Gori, koliko mi je bilo važno kako će on ovdje da bude ocijenjen. Jer, ovdje je trebalo učiniti nešto da se Crna Gora doživljava drugačije i pokazati našim ljudima tamo da se Crna Gora može doživljavati i drugačije, da ima prostora za ljude koji dolaze u ime Crne Gore da zavrijede i takva priznanja. Zaista sam bio iznenađen, jer se rijetko dešava da se za tako kratko vrijeme boravka stekne takvo povjerenje i priznanje i da se ono daje na tako visokom nivou. Naime, znamo koja su priznanja koja se daju diplomatama, a ovo je bilo izuzetno visoko priznanje.

Gledajući na ovaj period svoje karijere, mogu sa zadovoljstvom da kažem da smo u tim naporima u velikoj mjeri uspješni. Danas sve moje kolege ambasadori – od najmanje do najveće zemlje (piše to i u novinama američki ambasador!) – kažu da su odnosi Crne Gore i Hrvatske tako brzo i tako dobro napredovali da danas mogu biti primjer drugima. Stvorili smo dosta čvrste temelje naših odnosa na

svim nivoima. Ne radi se samo o politici, ne radi se samo o ekonomiji ... Nikad takav posao (blizu tri milijarde €), koji je u ravnopravnoj konkurenciji dobio „Konstruktor“, nije nekakva firma Hrvatske dobila uopšte u inostranstvu, nikad takav posao nije Crna Gora dodijelila nekome niti je imala takav projekat. On će za narednih 10 ili 20 godina dovesti stotine firmi iz Hrvatske u Crnu Goru i hiljade ljudi i njihovih porodica. To će od dvije susjedne zemlje stvoriti ponovo nešto što je stvarano u hiljadugodišnjoj istoriji. Ali, na žalost, bilo je i incidenata u toj istoriji. Na sreću, bilo je mnogo više onih drugih stranica i evo sada pišemo te nove stranice zajedništva. To je nešto sa čime se ja ponosim, tako da ko god dođe, biće mu mnogo lakše da nastavi i da dalje radi na unapređenju naših odnosa.

Svi vi dobro znate da, kad sam došao ovdje kod vas, taj odjek nije bio uvijek baš najbolji u Crnoj Gori. Moje druženje sa vama proizvelo je reagovanje da ja zapravo doprinosim podjelama kod našeg iseljništva. I to je, za one ljude u Crnoj Gori koji nijesu upućeni, bila ona validna informacija kojom se oni rukovode. Mene je to boljelo, jer mi je stalno bila prisutna misao o tome da gradimo mostove, a ne da razdvajamo ljude ... Ali, iako su se strijele odapinjale, mislim da smo izašli iz toga. Posebno mi je žao što je raniji premijer Crne Gore g. Šturanović bio doveden u situaciju da ovdje vidi izuzetno nezgodnu atmosferu, da čuje vrijeđanja ... Mi više nijesmo u toj situaciji. Svi su, uvjeren sam, prepoznali ko je ona snaga koja sistematski radi na promovisanju onoga što su vrijednosti Crne Gore, što je potreba ljudi koji hoće da očuvaju svoju kulturu i svoje nacionalno biće i koji objektivno jesu spona između dvije zemlje. Ko god da dođe na moje mjesto, on od te realnosti neće moći da pobjegne. Mislim da je fer da se on primi dobronamjerno i da mu se pruži ruka saradnje i podrške.

Moram još da kažem da više nije loše biti Crnogorac u Hrvatskoj. Naprotiv! Ja odlazim u krugove najviših državnih rukovodilaca i oni meni najljepše govore o našim ljudima ovdje. Vidim da je promijenjeno raspoloženje, čak i onamo gdje su mnoge prljave stvari naši ljudi uradili ...

Na kraju bih htio da vam predložim – a radi se o onome o čemu je govorio dr. Pavićević – da u vašem daljem angažovanju zajedno sa omasovljenjem istovremeno i podmlađujete sastav Zajednice, kao i da održavate dobre odnose sa svim organizacijama koje okupljaju iseljenike iz Crne Gore: Hrvate (Bokelje), Albance, Srbe, Muslimane, Bošnjake ... i da zajednički radimo na tome da se organizovano pomogne ljudima koji imaju potrebe da njeguju osjećanja prema Crnoj Gori. Takođe mislim da je dobro što ste do sada puno uradili u saradnji sa Hrvatskim građanskim društvom. Nadam se da ćemo i u narednim godinama imati i dalje zaista uspješan rad Zajednice i izuzetno dinamičan razvoj odnosa između Crne Gore i Hrvatske, što će biti jako dobro i za čitav region.

Ja ću nastojati, naravno ukoliko mi to moje mogućnosti i nove okolnosti dozvole, da doprinesem onome što ste predložili, a to je da se u Crnoj Gori unaprijedi organizacija koja se stara o našem iseljništvu i koja bi pružila veću podršku onome što je uloga iseljništva i njegovih organizacija. Takođe ću nastojati da budem zagovornik jačanja odnosa između naše dvije zemlje.

Hvala vam još jednom na svemu, na povjerenju, na pažnji, na zaista privilegovanom osjećanju koje sam ja imao družeći se sa vama i dolazeći ovdje!“

Na predstavljanju knjige „*Diplomatska poslanstva u knjaževini i kraljevini Crnoj Gori*“ na Lučindanskim susretima 26. 10. 2002. godine, pod pokroviteljstvom tadašnjeg ministra inozemnih poslova Republike Hrvatske Tonina Picule, a uz učešće poznatih znanstvenika, publicista, književnika iz Hrvatske i Crne Gore, kao i članova Diplomatskog kora u RH, gospodin Branko Lukovac, odgovarajući na **središnje** pitanje svog izlaganja „Što daje snagu, ugled i uticaj Crne Gore u svijetu?“ zaključuje:

„*Nalazeći se na pragu nove epohe u razvoju i spoljno-političkom djelovanju naše države, koja će za početak, sva je prilika, biti u svijetu prepoznata kao dio Državne zajednice Srbija - Crna Gora, valja se osvrnuti na, za ovaj prostor, dugu i bogatu državnu i spoljno političku tradiciju Crne Gore od najstarijih vremena do ovih dana. I u njoj nalaziti osnove, tekovine i inspiraciju za organizovanje, planiranje i ostvarivanje budućih nastupa i saradnje Crne Gore sa svijetom u 21. vijeku. A kada, nadajmo se uskoro, Crna Gora povrati u cijelosti svoje mjesto u zajednici slobodnih i samostalnih, demokratskih država, okrenutih Evropi i svijetu, i u mnogostrukim pa i interaktivnim vezama sa drugima, ona će imati što da ponudi, kao država sa bogatom tradicijom, sa vrijednostima otvorenog i tolerantnog društva koje se izgrađuje sa spremnošću da upozna i prihvati ono što je dragocjeno iskustvo i vrijednost drugih i što služi dobrobiti naših građana i države.*“

U svom stilu, smirenim glasom, ali s jasno izrečenim odrednicama onoga što će dvije godine kasnije, objedinjavanjem stranaka, institucija, udruženja, uglednih pojedinaca (u Crnoj Gori i van nje) u široki društveni „Pokret za nezavisnu evropsku Crnu Goru“, postati strateški zadatak pokreta ali i osobni životni cilj Branka Lukovca: **Vraćanje Crne Gore tamo gdje joj je i bilo mjesto u porodicu nezavisnih i međunarodno priznatih evropskih i svjetskih država.**

Uoči referenduma, 2005. godine u prepunoj dvorani Novinarskog doma u Zagrebu na tribini „*Evropska budućnost Crne Gore*“ u organizaciji Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH, Branko Lukovac je govoreći o svim problemima i zakulisnim igrama koje su se vodile u cilju sprječavanja održavanja referenduma (među njima i zahtjev Europske Unije da preko Savjeta Evrope zatraži mišljenje Venecijanske komisije o crnogorskom Zakonu o referendumu) rekao „*Referenduma će biti, a rezultat je nezavisna Crna Gora*“. Majskim referendumom 2006. je to ostvareno s do tada nepoznatim kriterijem za većinsku odluku, 55%. Zasluge Branka Lukovca kao Koordinatora Pokreta u uspjehu referenduma su nesporne.

Imenovanje Branka Lukovca za prvog ambasadora Crne Gore u Republici Hrvatskoj za nas nije bilo iznenađenje, čak što više, očekivali smo ga. Ono je od strane hrvatske javnosti prihvaćeno s velikim simpatijama, što je svakako olakšalo prve korake malobrojne ekipe prve crnogorske ambasade u Hrvatskoj. Upornošću, znanjem i osobnim utjecajem Branko Lukovac je u relativno kratkom roku uspostavio izuzetno bogatu diplomatsku aktivnost i intenzivnu suradnju s institucijama Republike Hrvatske. Posjete koje su uslijedile, obostrano, na najvišoj razini, rezultirale su potpisivanjem većeg broja sporazuma i ugovora, pa je suradnja dvije države ubrzo postala primjerom u regiji. Crna Gora i Hrvatska danas nemaju niti jednog otvorenog pitanja, bez obzira na događaje iz ne tako davne prošlosti. Prepoznajući u tome i veliki osobni udio Branka Lukovca, predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić uručio mu je visoko državno odličje Reda kneza Trpimira s ogrlicom i Danicom.

U drugoj godini svoga mandata ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Branko Lukovac je napunivši 65 godina života odlučio završiti diplomatsku karijeru i svoje mjesto prepustiti, kako sam kaže, mlađem. Oprostili smo se s njim u nadi da će i matična država prepoznati barem dio onoga što je ovaj vrsni čovjek i diplomata napravio za nju.

Danilo Ivezić

SJEDNICA PREDSJEDNIŠTVA NACIONALNE ZAJEDNICE CRNOGORACA HRVATSKE

Sedma sjednica Predsjedništva Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, koju je sazvao i vodio predsjednik NZCH dr. sc. Radomir Pavićević, održana je 28.3.2009. godine u Crnogorskom domu u Zagrebu.

Nakon što su usvojili zapisnik sa prethodne sjednice, prisutni su jednoglasno za potpredsjednika Predsjedništva NZCH izabrali *Jovana Abramovića* (Rijeka).

Predsjednik NZCH dao je kratko obrazloženje odluke Savjeta za nacionalne manjine RH o rasporedu sredstava za sufinansiranje programa udruga nacionalnih manjina, napomenuvši da iznos sredstava može biti i smanjen i da je neophodna maksimalna racionalizacija u realizaciji programa i trošenju sredstava.

Kao što se iz priložene odluke (v. str. 14) o raspodjeli sredstava može vidjeti, planirane aktivnosti u 2009.g. podijeljene su u četiri cjeline: *informiranje, izdavaštvo, kulturni amaterizam i kulturne manifestacije*. Dok je **kulturni amaterizam** isključivo u nadležnosti pojedinih udruga i njegova raznolikost ovisi o njima samima (izložbena djelatnost, pjevačka društva, folklorna društva ...), **dotle bi u kulturnim manifestacijama (Petrovdanski sabor, Dani Peroja, Lučindanski susreti, Dani crnogorske kulture)** dio aktivnosti trebalo realizirati i u kontaktu s Crnom Gorom, koji treba biti ostvaren s razine Predsjedništva NZCH. Predsjednik NZCH je prisutne upoznao s dijelom programa koji se trebaju realizirati u okviru **Dana crnogorske kulture 2009.** u suradnji s Crnom Gorom: *Dani crnogorskog filma, Dani crnogorskog teatra, Dani crnogorske umjetnosti ...* u okviru kojih Ministarstvo kulture, medija i sporta Crne Gore treba predložiti pojedince ili grupe za ostvarenje. Događanja uz **Dane crnogorske kulture** treba vezati uz najmanje tri grada u kojima djeluju udruge članice NZCH (najprije će biti gostovanje KUD „*Kanjoš*“ iz Budve u Zagrebu, Puli, Rijeci i Kranju; dogovoren je i dolazak Voja Krivokapića sa monodramom „*Bizmismen*“ u Zagreb, Pulu, Rijeku i Split). Program vezan za **izdavaštvo** otpočeo je u ovoj godini predstavljanjem knjige Pavla Goranovića „*Tin*

Ujević i Crna Gora“ u Zagrebu, Osijeku i Valpovu. Kao obaveza iz programa izdavaštva iz 2008., ostaje organizacija predavljanja knjige Stanka Roganovića „*Otuđivanje kulturnih dragocjenosti iz Crne Gore*“ i knjige Dragutina Lalovića „*Države na kušnji*“. U ovoj godini je već objavljena knjiga Sretena Asanovića „*Zvijezde padaju*“ i treba dogovoriti njeno predavljanje. Od preostalih knjiga (koje se mogu vidjeti na stranicama 14 i 15), veći dio navedenih naslova će vjerojatno biti štampan do 7. mjeseca ove godine.

Manifestacije za **Dan nezavisnosti** i **Dan državnosti Crne Gore** će se realizirati u suradnji s vijećima i predstavnicima crnogorske nacionalne manjine gdje su oni i nositelji te aktivnosti. Nositelj aktivnosti za **Dan nezavisnosti** (21.5) je Koordinacija vijeća crnogorske nacionalne manjine na području Republike Hrvatske i Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, budući da je isti datum i Dan Koordinacije i Vijeća, koji će i utvrditi program odvijanja proslave. Ova aktivnost će biti realizirana u suradnji s Ambasadom Crne Gore u RH. Dan državnosti u smislu centralne manifestacije treba prepustiti Ambasadi Crne Gore uz mogućnost da one udruge koje su to u mogućnosti u svojim sredinama prirede prijeme ili akademije na razini jedinice koju pokrivaju svojim djelovanjem.

Velika manifestacija koja nam predstoji je **Petrovdanski sabor**, a glavni nositelj aktivnosti je Rijeka. Ovogodišnji sabor Crnogoraca treba biti održan na Platku (izletišta i skijalište u blizini Rijeke). Planirano je da u programu učestvuju članice NZCH u većem broju i da učesnici manifestacije budu i realizatori kulturnog programa. Predviđeno je učešće Nikšića (Zahumlje), Rijeke, Zagreba, Kranja, Peroja.

Kao i prošle i ove godine se planira učešće djece crnogorskih iseljenika (iz udruga članica NZCH) u programu Ljetne škole „Crna Gora moja postojbina“.

Prisutne članove Predsjedništva je o projektu organizacije Retrospektivne izložbe u Crnoj Gori upoznao autor Mijo Adžić. Planirano vrijeme održavanja izložbe je u povodu obilježavanja Dana državnosti RH, što je vidljivo iz dopisa veleposlanika Republike Hrvatske u Crnoj Gori. Odlučeno je da se u ime NZCH uputi dopis splitskoj firmi „*Konstruktor*“ s molbom da donira potreban dio sredstava za realizaciju ove izložbe (po troškovniku cca 9.000 eura).

Predsjedništvo NZCH prihvatilo je suorganizaciju Međunarodne speleološko - ronilačke ekspedicije „*Montenegro '09*“ i za člana Organizacionog odbora predložilo dr.sc. Radomira Pavićevića.

Članovi Predsjedništva upoznati su sa tekstom Sporazuma između Republike Hrvatske i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Crnoj Gori i crnogorske manjine u RH. Sporazum je potpisan u januaru 2009., ali još nije ratificiran u Hrvatskom saboru i Skupštini CG da bi i službeno stupio na snagu.

Predsjedništvo je verificiralo izbor novog glavnog i odgovornog urednika „*Crnogorskog glasnika*“. Predloženo je da „*Crnogorski glasnik*“ postane glasilo i svih vijeća crnogorskih nacionalnih manjina u RH.

Svi prisutni su sa sastanka uputili najbolje želje za ozdravljenje prof. emer. dr. sc. Veselinu Simoviću, koji se oporavlja nakon operacije.

Prisutni članovi Predsjedništva su informirani o organizaciji oproštaja s prvim ambasadorom Crne Gore u RH Brankom Lukovcem koji će – poštujući želju samog ambasadora – biti organiziran u Crnogorskom domu u Zagrebu.

Planirana je posebna sjednica Predsjedništva posvećena temi: „*Odnos vijeća i udruga u realizaciji osnovne uloge i zadataka očuvanja nacionalnog identiteta crnogorske nacionalne manjine*“.

REDOVNA GODIŠNJA SKUPŠTINA ZAJEDNICE CRNOGORACA SPLITA

Sjednica redovne godišnje Skupštine Zajednice Crnogoraca Splita, održana 4. 4. 2009. u prostorijama Zajednice, bila je prilika za osvrt na učinjeno u prethodnom periodu, ali i utvrđivanje aktivnosti udruge u narednom razdoblju.

Pod predsjedanjem Miodraga Mije Adžića, Skupština je usvojila izvještaj o aktivnostima koji je podnio predsjednik Borivoje Stevović iz koga je vidljivo da je u protekloj kalendarskoj godini ostvaren značajan iskorak u ostvarivanju osnovne zadaće udruge, na zaštiti i očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta. U okviru **Dana crnogorske kulture** realizirani su projekti: *Dani crnogorskog filma* (Živko Nikolić); *Crnogorski umjetnici u Hrvatskoj* (izložbe Darka Drljevića, Luke Lagatora, Gorana Četkovića); *Crnogorski teatar* (predstava „*Conekt bolan conekt*“). Članovi Zajednice u većem broju su uzeli učešće na kulturnim manifestacijama u okviru NZCH: **Petrovdanski sabor** (Rijeka) i **Lučindanski susreti** (Zagreb). Organiziran je veći broj izložbi razglednica, papirnog novca, znački, odlikovanja, privjesaka ... čiji autor je Vukadin Zečević i izložba „*Stranci o Crnoj Gori*“. Zajednica je objavila i trodijelnu monografiju Vukadina Zečevića „*Moja Crna Gora – Filatelija i znamenje – Stare razglednice Crne Gore*“. Tradicionalno je obilježen Dan državnosti Crne Gore, organizirana druženja u povodu blagdana i organiziran izlet u Crnu Goru članova udruge.

Skupština je utvrdila i prioritete u aktivnostima Zajednice u ovoj 2009. godini. Na prvom mjestu je povećanje broja članova udruge i pokretanje aktivnosti na formiranju pjevačkog zbora, zatim predavljanje knjiga, osim iz izdavačke djelatnosti NZCH i crnogorskih autora u Splitu i dalmatinskih u Crnoj Gori, organizacija dvije izložbe slika crnogorskih umjetnika, nastavak održavanja izložbi u okviru kulturnog amaterizma (u prostoru Zajednice), kao i realizacija dogovorenih projekata u okviru **Dana crnogorske kulture 2009.** Članovi Zajednice će kao i prethodnih godina uzeti učešće na **Petrovdanskom saboru 2009. i Lučindanskim susretima 2009.** Kako bi sve aktivnosti koje se odvijaju u okviru Zajednice bile objavljene u „*Crnogorskom glasniku*“, Predsjedništvo Zajednice preuzima zadaću pronalaženja osobe koja će raditi te priloge i slati uredništvu u Zagrebu.

Borivoje Stevović

**NACIONALNOJ ZAJEDNICI CRNOGORACA HRVATSKE
I NJENIM ČLANICAMA SREDSTVA ZA SUFINANCIRANJE
PROGRAMA U 2009. GODINI U IZNOSU OD 841.000,00 kn**

*Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske dodijelio NZCH
i njenim članicama sredstva za 2009. godinu za sufinanciranje programa
za očuvanje nacionalnog identiteta i predstavljanje kulture i tradicije Crne Gore*

Na temelju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine“ br. 155/2002.), članka 35., stavak 4. i članka 36., stavak 11., Savjet za nacionalne manjine na sjednici održanoj 6. ožujka 2009. godine donio je

ODLUKU

**O RASPOREDU SREDSTAVA OSIGURANIH U DRŽAVNOM
PRORAČUNU REPUBLIKE HRVATSKE ZA 2009. GODINU („Narodne
novine“ br. 149/2008.) U RAZDJELU 020 VLADA REPUBLIKE
HRVATSKE, GLAVI 21 AKTIVNOST A7320003 NACIONALNE
MANJINE, POZICIJA 3811: TEKUĆE DONACIJE U NOVCU**

I.

Sredstva osigurana u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2009. godinu („Narodne novine“ br. 149/2008.) u Razdjelu 020 Vlada Republike Hrvatske Glavi 21 Aktivnost A7320003: Nacionalne manjine, pozicija 3811: Tekuće donacije u novcu, u iznosu od 43.590.000,00 kuna raspoređuju se kako slijedi:

...

IV. CRNOGORCI

1. NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE, ZAGREB

1. Informiranje	110.000
1.1. „Crnogorski glasnik“	
6 brojeva, 44 stranice, format A4, naklada 1000	90.000
Režijski troškovi	20.000
2. Izdavaštvo	210.000
2.1. knjiga „Tri boje: Eseji“, autor Andrej Nikolaidis	
naklada 1000, str. 250, format 12x20 cm	16.000
2.2. knjiga „Crnogorska književnost diskontinuiteta“ (hrestomatija), autor Saša Ćirić	
naklada 800, str. 350, format 12x20 cm	20.000
2.3. novele „Priče iz Montanara“, autor Vladimir Vojnović	
naklada 600, str. 130, format 12x20 cm	15.000
2.4. knjiga „Janusovo lice istorije“, autor Šerbo Rastoder	
naklada 600, str. 300, format 12x20 cm	25.000

2.5. roman „Klos“, autor Vlado Vujović	
naklada 600, str. 450, format 14x21 cm	30.000
2.6. knjiga – izbor iz djela Njegoša „Crnogorski rat“, autor Branko Banjević	
naklada 600, str. 400, format 12x20 cm	30.000
2.7. novele „Izabrane priče“, autor Sreten Asanović	
naklada 600, str. 220, format 12x20 cm	17.000
2.8. knjiga „Vitezovi Ništavila“, autor Dragan Radulović	
naklada 1000, str. 250, format 12x20 cm	25.000
2.9. aforizmi „Aforizmi knjiga“, autor Marinko Mijović	
naklada 800, str. 200, format 12x20 cm	16.000
2.10. pjesme „Bokeljski noćturno“, autor Miloš Milošević	
naklada 600, str. 200, format 12x20 cm	16.000

3. Kulturni amaterizam **201.000**

3.1. Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb	70.000
– izložbena djelatnost	50.000
– pjevačka skupina „Montenegro“	20.000
3.2. Zajednica Crnogoraca Split	30.000
– izložbene djelatnosti u 2009.	30.000
3.3. Nacionalna Zajednica Crnogoraca Rijeka	31.000
– pjevačka grupa „Montenegrine“	11.000
– likovne izložbe amatera i likovnih umjetnika	20.000
3.4. Društvo perojskih Crnogoraca „Peroj 1657“, Peroj	20.000
– pjevačka skupina „Peroj 1657“	6.000
– folklorna skupina „Peroj 1657“	14.000
3.5. Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Pula (Rovinj i Umag)	25.000
– izložbe	25.000
3.6. Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore	
Osječko-baranjske županije, Osijek	20.000
– izložbene djelatnosti u 2009.	20.000
3.7. Zajednica Crnogoraca Karlovac	5.000
– izložbene djelatnosti u 2009.	5.000

4. Kulturne manifestacije **320.000**

4.1. Petrovdanski sabor Crnogoraca Hrvatske 2009. (NZCH i NZC Rijeke)	30.000
4.2. IV. Dani crnogorske kulture (zajednički programi)	160.000
4.3. Lučindanski susreti 2009. (Zagreb, „Montenegro“)	30.000
4.4. Dani Peroja (Društvo perojskih Crnogoraca „Peroj 1657“)	15.000
Režijski troškovi:	85.000

UKUPNO CRNOGORCI: **841.000**

...

(Izvor: „Narodne novine“ 34/2009.)

„DOBRO VEČE CRNA GORO“

Koncert KUD „KANJOŠ“ - Budva i Pjevačke grupe „MONTENEGRO“ - Zagreb

U sklopu manifestacije „DANI CRNOGORSKE KULTURE 2009.“ – u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb – u Centru za kulturu Trešnjevka održan je 6. aprila koncert KUD „KANJOŠ“ - Budva i Pjevačke grupe „MONTENEGRO“ - Zagreb. U prepunoj dvorani Centra za kulturu, među Crnogorcima i njihovim prijateljima i gostima, bili su i ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj gospodin Branko Lukovac, prvi sekretar Ambasade Crne Gore gospodin Branislav Karadžić i gospodin Šemso Tanković, saborski zastupnik i crnogorske nacionalne manjine.

Koncert je otpočeo recitiranjem pjesme *Bogoljuba Velimirovića*:

DOBRO VEČE CRNA GORO

Pariz, daleke šezdeset i neke ...

**Kada mjesec zvijezde skupi
Za nebeski noćni oro
Tuđem nebu, tužno šapćem,
Dobro veče Crna Goro!**

**Dan je ovđe drugačiji
A noć, kao tvoja skoro
Zato po njoj pozdravljam te
Dobro veče Crna Goro!**

**Moj će pozdrav kasnit' malo
Jer se zemlja kreće sporo
Al' ćeš ipak kroz noć čuti
Dobro veče Crna Goro!**

**Šan na oči ne dolazi
Željo živa, noćna moro
Jedva čekam da ti kliknem
Dobro veče Crna Goro!**

**Tad' ćeš reć' k'o majka brižna
Ne budi ga rujna zoro
Sinoć mi je kasno reka'
Dobro veče Crna Goro!**

**Gladan sam te, žedan sam te
Kapljo vode, hljebna koro
Doć' ću da me okrijepiš
Dobro veče Crna Goro!**

U nijemoj, gotovo svetoj tišini – dok su se svijetla pozornice lagano palila, a dvorana tonula u mrak – zvonio je i treperio glas djevojke odjevene u narodnu nošnju koja je kazivala stihove pjesme, čiji je naslov uzet za naziv koncerta i čiji sjetni i nostalgичni stihovi kao da predstavljaju himnu i zavjet svekolikog crnogorskog iseljništva.

A onda se prolomio aplauz dobrodošlice ansamblu, dok je njegovih tridesetak članova izlazilo na binu. Aplauz gotovo da nije prestajao do kraja koncerta na kome se KUD „KANJOŠ“ predstavio spletom narodnih plesova i igara iz Crne Gore ...

Tople aplauze izmamila je i pjevačka grupa „MONTENEGRO“ iz Zagreba, koja je – pod stručnim ravnanjem gospodina Ismeta Kurtovića, profesionalnog glazbenika – otpjevala više crnogorskih narodnih pjesama.

Koncert „DOBRO VEČE CRNA GORO“ (koji se pod tim nazivom održao narednih dana i u Puli, Kranju i Rijeci) završio se izlaskom na binu svih učesnika nezaboravne večeri i dirljivom zahvalom člana ansambla stamenog Jova Martinovića na srdačnoj dobrodošlici i gostoprimstvu u Zagrebu, uz obećanje da ćemo se opjet vidjeti. Njegove riječi praćene su ovacijama.

GOSTOVANJE KUD „KANJOŠ“ IZ BUDVE U KRANJU

U srijedu, 8. aprila, u Kranju je gostovao KUD „KANJOŠ“ iz Budve, a na poziv i u organizaciji Crnogorskoga društva „MORAČA“ iz Kranja. Organizovana je i posjeta Bledu, sa ručkom u jednom od bledskih hotela, a poslije ručka povratak u Kranj i u 19 časova nastup u jednoj od kranjskih dvorana, kulturnom domu u Stražišću.

Kao gosti su prisustvovali predstavnici društava sa teritorije opštine Kranj i Ljubljane: Zavičajnog društva Plava i Gusinja „IZVOR“ (čiji folklor je nastupio u okviru programa), predstavnici društva „CRNA GORA“ iz Ljubljane, Društva crnogorsko-slovenačkog prijateljstva iz Ljubljane, kao i predstavnici srpskih i makedonskih društava iz kranjske opštine.

Prisutan je bio predstavnik ambasade Crne Gore u Sloveniji, konzul gospodin Vuk Rakočević, te predstavnica opštine Kranj gospođa Nada Bogataj. Bili su prisutni i sponzori društva „MORAČA“; gospodin Vojo Gardašević, gospodin Sveto Matijašević i gospođin Zvone Gantar u ime „Save“ Kranj, kao i brojni predstavnici društava i ostali ljubitelji folkloru iz Kranja i Ljubljane.

Iako je bila srijeda, radni dan, dvorana je bila puna.

Crnogorsko veče su otvorile dvije simpatične voditeljice programa, obadvije članice društva „MORAČA“, pozdravile goste i ostale prisutne – jedna na crnogorskom a druga na slovenačkom jeziku – i pozvale predsjednika društva Čeda Đukanovića da izađe na pozornicu i pozdravi prisutne.

Gospodin Đukanović je u uvodu naglasio da je društvo „MORAČA“ otvoreno za sve one koji poštuju njegov statut – zato danas u društvu imamo, pored Crnogoraca, i članove svih narodnosti iz bivše Jugoslavije. Pozdravio je sve prisutne: goste, sponzore, članove društva „MORAČA“, članove ostalih društava koji su bili prisutni i sve ostale ljubitelje crnogorskog folkloru.

U programu su, pored gostiju, učestvovali: dio folkloru „MORAČE“ sa predsjednikom društva Čedom Đukanovićem sa guslama, Pjevačka grupa „MORAČA“ i folklorna grupa društva „IZVOR“ sa dvije koreografije.

Udarni dio večeri je bio nastup gostiju iz Budve koji su svojim nastupom, sa igrama iz Crne Gore i po jednom iz Vojvodine (Banat) i Kosova (Rugovska svita), visokom profesionalnošću poželi burne ovacije.

Po završenom programu, slijedila je večera za goste iz Budve, a za ostale pozvane goste i sponzore priganice sa sirom i lozova rakija, te druženje sve do polaska gostiju iz Budve za Rijeku, gdje su imali planiran nastup za sljedeći dan.

Momo Savović

U organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i NZC Rijeka održan

KONCERT KUD „KANJOŠ“ IZ BUDVE I KUD „FRATELANZZA“ IZ RIJEKE

U četvrtak, 9.4.2009.g., KUD „KANJOŠ“ iz Budve posjetio je i Rijeku nakon uspješnih nastupa u još nekoliko hrvatskih i slovenskih gradova. Inače, KUD „KANJOŠ“ je osnovan 1972. godine pod okriljem tadašnjeg Kulturnog centra Budva. U vrlo kratko vrijeme društvo se razvilo u folklorni ansambl koji je tada brojao više od pedeset članova. Uz folklorni dio, „KANJOŠ“ ima i dramsku sekciju, koja je vrlo brzo izašla na scenu budvanskog ZETA filma. Za svoj rad KUD „KANJOŠ“ je nagrađen na nizu natjecanja u inozemstvu i u samoj Crnoj Gori. Kako bi što bolje upoznali naš grad, organizirano je razgledavanje grada i Opatije autobusom turističke zajednice grada Rijeke.

Navečer su prostorije Talijanske zajednice Rijeka ispunili pjesma, ples i glazba. Nastupali su članovi KUD-a „KANJOŠ“ te orkestar KUD-a „FRATELLANZA“ iz Rijeke. Prije njihovog nastupa prigodan su govor održali predsjednik NZC Rijeka, Jovo Abramović te predsjednik KUD-a „FRATELLANZA“, Denis Stefan. KUD „KANJOŠ“ predstavio se programom narodnih plesova i igara iz Crne Gore, recitacijom i zajedničkom pjesmom. Orkestar KUD-a „FRATELLANZA“ izveo je raznoliki repertoar skladbi mediteranskog podneblja. Njihovu je izvedbu obogatio i tenor Antonio Mozina. Ovim su zajedničkim nastupom dvije zajednice željele pokazati kako se suradnjom i podrškom mogu stvarati nove veze i prijateljstva.

Dragutin Lakić

Dani crnogorskog teatra
MONODRAMA „BIZMISMEN“

U okviru manifestacije „**DANI CRNOGORSKE KULTURE 2009.**“ (*Dani crnogorskog teatra*) – a u organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb te uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske – u Zagrebu je, u Velikoj dvorani Češkog narodnog doma, 27. aprila nastupio **Vojo Krivokapić** s monodramom „*Bizmismen*“.

Prepoznatljivi i uvijek aktuelan humor – zasnovan na neprekinutom sukobu starog i novog, tradicionalnog i modernog, ruralnog i urbanog, časnog i „korisnog“ – mamio je, već od pojave Voja Krivokapića na sceni u „društvu“ nezamjenjive „sugovornice“ loze, spontane aplauze mnogobrojne publike ...

Predstava „*Bizmismen*“ je komedija crnogorskog mentaliteta tekstopisca Miodraga Karadžića, autora kulturnih TV i pozorišnih serija i tekstova („*Dekna još nije umrla, a ka' će ne znamo*“, „*I ja volim nerandže, no trpim*“, „*Viljuška se drži u lijevu ruku*“, „*Šta mu je ono na glavu*“), koji su igrani skoro na svim prostorima bivše Jugoslavije.

Ova monodrama je dobitnik dvije nagrade publike: na Prvom crnogorskom festivalu monodrame 1995. godine (koji je 1997. godine prerastao u Međunarodni festival glumca) i na Međunarodnom festivalu pozorišta malih (kratkih) formi u Sarajevu.

Režiser predstave je Goran Bulajić koji je kao reditelj saradivao sa skoro svim značajnijim pozorišnim kućama u bivšoj Jugoslaviji.

Vojo Krivokapić je član Nikšićkog pozorišta i pozorišta „*ZAHUMLJE*“, kulturno-umjetničke institucije stare 111 godina, a sada i njen direktor. Pozorišnom umjetnošću se počeo baviti 1975. godine upravo u „*ZAHUMLJE*“ od kada je ostvario niz veoma značajnih i zapaženih uloga u pozorišnim predstavama, na filmu i u TV serijama. Posebno značajne su mu glavne uloge u predstavama: „*Na pučini*“, „*Jugonokturno*“, „*Voćni dan*“ (I festivalska nagrada za mušku ulogu), „*Klupko*“ (II festivalska nagrada za mušku ulogu), „*Šta mu je ono na glavu*“, „*Dobro jutro, admirale*“, „*Maj nejm iz Mitar*“, „*Bog u prelaznom periodu*“, „*Iz ničega u ništa*“, „*Jo i Po*“ i drugim. Igrao u filmovima „*Balkan – Pariz*“ i „*Srce i njena deca*“ reditelja Božidara Bote Nikolića, „*Desant na Prčevo*“ mladog crnogorskog reditelja Draška Đurovića, TV filmovima i serijama „*Da kapo*“, „*Zašto si tako tužan*“, „*Viljuška se drži u lijevu ruku*“, „*Mješoviti brak*“ i dr.

PREDSTAVLJANJE KNJIGA

„TIN UJEVIĆ I CRNA GORA“ U VALPOVU

Predstavljanje knjige „**TIN UJEVIĆ I CRNA GORA**“ crnogorskog književnika Pavla Goranovića održano je dana 20. ožujka 2009. godine u novouređenom prostoru Gradske knjižnice i čitaonice u Valpovu sa početkom u 17 sati. Predstavljanje knjige organiziralo je Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom u Valpovu. Skup su pozdravili v.d. ravnatelj Ustanove za kulturne djelatnosti „*Ante Evetović Mirosljub*“ Valpovo gospodin Zvonko Barišić i tajnik DCOBŽ-a Željko Vukić.

Uz poklonike pisane riječi na predstavljanju knjige su – uz članove DCOBŽ, predsjednika Milovana Sekulića i tajnika Željka Vukića – nazočili i gradonačelnik i dogradonačelnik Valpova gospoda Dragan Skelac i Leon Žulj te županijski predstavnik Crnogoraca dr. Vasilije Đuranović.

Knjigu su na zanimljiv način predstavili povjesničarka Zlata Živaković-Kerže te književni kritičari dr. Goran Rem i Ivan Trojan. Ujevićeve pjesme govorio je mladi osječki glumac Aljoša Čepl, a u glazbenom dijelu programa sudjelovao je i mladi valpovački gitarist Mihael Majetić.

Moderator večeri je bila Nada Kavicki, Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo.

DCOBŽ je nedavno održanom izložbom likovnih radova svojih članova te ovim predstavljanjem knjige Pavla Goranovića najavilo bogatu suradnju s Gradskom knjižnicom i čitaonicom Valpovo na sličnim projektima u narednom razdoblju.

Milovan Sekulić

NAJLJEPŠA HVALA ŽENE

Pročitavši jednom prilikom (u posveti koju je potpisao akademik Petar Vlahović) vjerujem manje navođenu Njegoševu misao o ženama – „*Najljepša hvala žene, to je puno ćutanje o njoj!*“ – zapitao sam se da li je to još jedna narodna mudrost pretočena u riječi velikog pjesnika ili Usud koji je obilježio sudbinu žene u Crnoj Gori. Jer, o njima se malo i rijetko govorilo, ali se to pamtilo za vazda. I to im je bila najveća, ako ne i jedina hvala ... Ostalo je u sjećanju i predanju (vidjeti prilog na stranici 40) spartansko držanje majke koja nije dopustila knjazu Danilu da „ustavi“ kolo i veselje poslije Grahovske bitke (koliko je bilo slavlje svjedoči podatak da su zvonila sva zvona s Ivanbegova manastira!) kada se saznalo za pogibiju mnogih Crnogoraca, pa i njenoga sina ... Nadnaravno i mitski odzvanjaju riječi jedne druge nesretne majke koja je doživjela da joj – zbog sinovljeva komitovanja – pred očima spale snahu i unučad; ona nikoga nije klela; rastajući se i sa životom i sa razumom, samo je žalila što ih nije mogla zamijeniti: „*Teže je gledati kako ti sreća gori nego gorjeti!*“ (J. Brković: „*Kad su Zviceri gorjeli!*“) ...

Onda su došla neka druga (neki će reći „vunena“) vremena ... Sjećam se stričeve priče (on je tih poratnih godina službovao u Šavniku i na Žabljaku) kako je jedan od mjesnih čelnika – valjda u žaru novih pregnuća i novog odnosa prema „drugaricama“ – svoj prigodni govor na sjednici AFeŽea povodom 8. marta otpočeo riječima: „*Mi, žene, uvijek smo se borile!*“, a kako je dalje bilo nije teško zamisliti ... Iz tih godina – kada je na mučnim razgovorima u Sovjetskom Savezu (samo na osnovu Lenjinove misli, zapisane na nekoj margini, kako je poslije Balkanskih ratova na Balkanu ostala još jedna neslobodna nacija!) trebalo dokazivati postojanje Makedonaca – pamtim i ono što je dr. Tomica Nikčević-Šurko iznio, u krugu šire familije, kao prvi utisak o cijelom tom pohodu: kada se delegacija vratila iz Moskve, s puta su najprije svratili u stan jednog od sudionika (baš pripadnika nacije čija se sudbina rješavala), a njegova supruga, rodom iz Crne Gore odakle je i znala Šurka, s vrata se prvo njemu obratila pitanjem: „*Kako se moj čo'ek držao tamo?*“ ... U tim vremenima – čije preispitivanje još uvijek traje – i jedna mladost (koju je, kako čitalac može pročitati na sljedećim stranicama, život neočekivano donio u Crnu Goru) uspjela je, ma koliko to možda nestvarno zvučalo, da se raskrili, da zauvijek ponese „svoju crnogorsku priču“, da kasnije pronađe životnog saputnika Talijana koji čita „*Gorski vijenac!*“ na ćirilici i da danas, u životnoj dobi kada se svaka istina bez straha i zazora može saopštiti, iskreno poruči da „*svako razdoblje moramo nažalost prihvatiti kakvo je: od ljudi koji su se promijenili, od brda koja su se srušila ...!*“, ali da ipak treba: „*Što više upoznavati ljude i običaje, jer su to doživljena iskustva i uspomene koje se nikada ne zaboravljaju!*“.

A kako je zapravo danas? Možda je suviše pojednostavljeno za naše vrijeme (koje je obilježeno sutonom i nestajanjem jednog svijeta i uspostavljanjem novih regula) navesti samo misao nesporno mudrog čovjeka (bio je naše gore list!) od prije par decenija vezano za 8. mart: „*Nekad su žene bile neravnopravne sa pravim muškarcima, a danas su ravnopravne sa nikakvim!*“. Najlakše bi bilo uvrijediti se ili samo odmahnuti rukom na riječi starog pjesnika i cinika, pitajući se koje mu je od ta dva životna opredjeljenja bilo na prvome mjestu. Daleko bi bilo teže ne uzmaći pred izazovima današnjice i biti dostojan takmac „u partnerstvu koje život znači“. Izbor je na svakom od pripadnika „jačega pola“: da li će se tog datuma, pa i te poruke, uvijek sjećati ili samo ponekad podsjetiti? U digitalnoj biblioteci crnogorske kulture taj je izbor već učinjen: u uvodnim tekstovima (koji se pri internetskom pretraživanju najčešće prelete, pa ih zato i treba ponoviti) odgovor na pitanje: „*Zašto ime «Montenegrina»?*“ glasi: „*Zbog odavanja priznanja Crnogorkama, na čijim ramenima je država nošena tokom prošlosti.*“, a zasigurno će tako biti i u budućnosti!

Zoran Drašković

Sve više ljudi pohodi naš Crnogorski dom. I vrlo često se iznenadim u kojoj su mjeri međusobno isprepleteni životi ljudi i kako često na spomen „crnogorsko“ svatko pronađe neku svoju vezu sa Crnom Gorom: služenje vojske, rad, ljubavi ostvarene i neostvarene, zasnivanje porodica, ljetovanja, zimovanja, brojna prijateljstva ... I sve su to prelijepo uspomene, nitko o tome mirno ne priča, uvijek je prisutno oduševljenje, brojne anegdote, neizostavan specifični crnogorski humor ...

U jednom od razgovora sa akademskim slikarom Igorom Gustinijem iz Vicenze, koji je navratio u Crnogorski dom još na staroj adresi u Vinogradskoj ulici, saznala sam da je njegova majka, gospođa Nataša Medović, jedno vrijeme boravila u Crnoj Gori. Priča se činila zanimljivom, te sam pripremila niz pitanja za intervju (kad je boravila u Crnoj Gori, što je radila, koje ličnosti su je se dojmile, slavno prezime koje nosi i dr.). Ubrzo sam dobila odgovore, u jednoj cjelovitoj lijepoj priči, koju bi bilo grehota isjeckati pitanjima. Stoga, uz nekoliko biografskih podataka, donosimo ovo dojmljivo sjećanje.

Nataša Medović:

MOJA CRNOGORSKA PRIČA

1945. godine IX. Udarne divizija, koja je bila u sastavu IV. Armije, ušla je u Trst. Kulturna ekipa pri IV. Armiji, u kojoj sam se nalazila, odigrala je značajni dio našeg približavanja i povezivanja s lokalnim slovenskim i talijanskim stanovništvom, tako da su dvorane bile prepune na svakoj priredbi. Poslije demobilizacije, bila sam određena za angažman u dubrovačko kazalište, koje se tek počelo formirati, pa nije bilo profesionalnih glumaca.

Tajnik cetinjskog pozorišta Dudo Špilar, koji je tražio mlade glumce, prisustvovao je probi Držićevog „*Skupa!*“, kojeg smo počeli spremati za otvaranje kazališta. Tom prilikom mi je ponudio angažman za cetinjsko pozorište s izvanrednim uvjetima, prekrasnim repertoarom i ulogama koje bih igrala tokom sezone – u slučaju da prihvatim angažman. Potpisala sam ugovor i postala članica Cetinjskog pozorišta i sve je bilo tako kako je tajnik Špilar obećao.

Upoznala sam direktora pozorišta prof. Plamenca, čovjeka duboke kulture, od koga smo svi mnogo naučili. Cetinje je imalo odlične glumce iz beogradskih pozorišta, od Blaženke Katalinić do Aleksandra Ognjanovića.

Mojim kolegama iz Cetinja nisam bila nepoznata po prezimenu, jer su mi odmah rekli da je Celestin Medović (stric moga oca) živio na cetinjskom dvoru, gdje je portretirao knjaza Nikolu i knjaginjicu Milenu. Knjaz mu je tom prilikom dodijelio Danilov orden. Portret za koji je knjaz izravno pozirao, nalazi se u mom posjedu.

Ipak je trebalo odigrati prvu predstavu i to sa Suljom Spajićem, koji je bio toliko popularan da je bilo teško proći s njim ulicom, a da ga na svakom koraku narod ne zaustavlja. Bio je mnogo stariji od mene, po fahu komičar, pa da mi pomogne rekao mi je: „*Djevojko, lijepo si odigrala i čika Suljo je zadovoljan!*“. Svaki put, kad se zastor podizao ja sam se osjećala sve bliže mojim kolegama, koji su me sa srcem prihvatili.

Nataša Medović

(V. Katajev, "Dan odmora", 1947)

Pozorište je bilo malo, ali lijepo i dovoljno da napuni „*Kuću*“ na svakoj predstavi. Ministarstvo se nalazilo nasuprot pozorišta; Grand Hotel, jedini u Cetinju, okupljao je glumce, pjesnike, slikare, liječnike i arhitekta, pa sam se pitala kako to da baš u malom gradu bude toliko velikih imena. Kolega mi je rekao da sve te osobe moraju biti na određeno vrijeme na Cetinju.

Imali smo prilike slušati predavanja univerzitetskih profesora, pohađati izložbe raznih slikara, a dva velika likovna umjetnika, Petar Lubarda i Milo Milunović, također su živjeli na Cetinju. Imala sam čast pozirati Petru Lubardi, koji je naslikao prigodni plakat za 8. Mart, Dan žena. Tajnik pozorišta me pozvao i rekao: „*Dalmatinko, obuci narodnu nošnju, pozirat ćeš za plakat Crnogorke!*“.

Nataša Medović i Miloš Jeknić
(A.N. Ostrovski, "Bez miraza", 1948.)

Istom prilikom glumica koja je bila zadužena za recitaciju na svečanoj akademiji nije mogla prihvatiti zadatak, budući da tekst nije stigao na vrijeme kako bi se pripremila za sutrašnji nastup. Tajnik pozorišta pozvao je mene i predao mi tekst recitacije, koji se sastojao od dva natipkana lista.

Nastup na akademiji, koja je bila pod pokroviteljstvom Lidije Jovanović (supruga Predsjednika Republike Crne Gore) zahtijevao je moju veliku odgovornost, pošto su bili prisutni najugledniji gosti.

Duga - kratka noć je bila preda mnom. Dva lista papira natipkana crnim slovima, u poluhladnoj sobi u Bajevoj ulici. U kuhinji je moja gazdarica Ljubica Lukić kuhala kačamak i sušene ukljeve, a kako me vidjela doći u „neobično vrijeme“, nije se usudila zakucati na vrata. Ostavila mi je ukljeve i kačamak na tanjuru i polako izašla iz kuće. Pročitavši tekst, ništa nisam shvatila, ni što je pisac htio reći ni zašto je bezbroj puta ponavljao riječ „žena“, ni zašto je sve to važno, ali pred istinom da ću sutra, kad se zastor digne biti sama na rasvijetljenoj pozornici, bez papira, uz jedinu pomoć suflerke Bose, koju nisam smjela ni pogledati, ali mi je pred sam nastup rekla: „*Ne boj se, Bosa je s tobom!*“ U tom trenutku pomislila sam da je jedina osoba na svijetu koju volim. Po završetku, kad se zastor spustio i svjetla se upalila, iza kulisa uz bezbroj ruku i zagrljaja, moj kolega Desimir Perišić donio mi je čašu sa duplim konjakom uz riječi: „*E, neka, i zaslužila si!*“. Te večeri, u *Grand Hotelu* bila sam zaista „žena 8.-og Marta“; Bosa suflerka bila je uz mene, ponosna jer bez njezine pomoći bila bih izgubljena.

Sutradan na čitačkoj probi „*Mature*“, pitali su me kako sam imala hrabrosti svladati čitav tekst recitacije, na što je slavna glumica Blaženka Katalinić rekla: „*Snagom volje, drugovi moji!*“.

I opet me pozvao tajnik pozorišta, uručio mi je službenu kuvertu Ministarstva, u kojoj se nalazila zahvalnica i visoka novčana nagrada od žene Predsjednika Republike.

Pozorišni ansambl se sastojao od starijih kolega i to: Dušan Popović, glumac i redatelj – miran, stalozhen i uvijek je imao po koji savjet za mlade glumce; Miloš Jeknić, glumac i redatelj – nosio je glavni repertoar; Pešo Begović, karakterni glumac, koji ni na pozornici nije mijenjao svoj crnogorski naglasak; Vaso Perišić (Mamin, tako smo ga zvali), glumac, a kad je htio nešto naglasiti da mu se

vjeruje, uvijek bi počeo: „*Mame mi, ako to nije tako!*“ – visok, snažan, na pozornici je izgledom ulijevao strah, a bio je neobično mekanog srca.

Mladi glumci bili su: Vlado Jablan, pravi intelektualac, uvijek odsutan, sa svojim mislima, pa kad bi se vratio na zemlju ugodno ga je bilo slušati gdje uljepšava stvarnost; Minja Dedić, sklon vječitom dokazivanju i u svom prirodno divljem izgledu, nosio je u sebi nešto privlačno i snažno – sličio je na Majakovskog, a možda i zato što je često recitirao „*Malograđane*“; Mišo Mrvaljević, koji je

Nataša Medović, Lucija Simonuti
i Vaso Perišić

(I. Cankar, "Kralj na Betajnovi", 1946.)

kasnije prešao u sarajevsko pozorište, gdje se razvio u vrlo dobrog glumca zahvaljujući cetinjskom pozorištu, u kojem je počeo s malim ulogama u rukama dobrih režisera; te Ksenija Kuruzović, glumica velikog talenta, koja je došla iz sarajevskog pozorišta.

Kako je cetinjsko pozorište imalo veliki ansambl, gostovali smo po cijeloj Crnoj Gori. Od Kotora, Herceg Novog, Tivta, Ulcinja do današnje Podgorice, kao i od Andrijevice, Berana, Pljevalja, Bijelog Polja, Prijepolja do Kolašina. Putovalo se kamionima, tako da je „prosvjeta“ stizala na određite preplanula od sunca i od prašine, pa smo se na kraju među sobom jedva prepoznavali.

Predstave su se davale u školama i kasarnama na improviziranim pozornicama, tako da bismo se ponekad našli u tragikomičnim situacijama. Meni se to dva puta dogodilo. Tih prizora se uvijek rado sjetim, jer je dolazilo od ljudi, koji su suosjećali sa glumcem kad je igrao pozitivne kao i negativne uloge. Gledaoci su glasno reagirali na nepravde i osuđivali „zločince“.

Jednoga dana gostovali smo u Beranama: dvorana je bila prepuna. Ljudi su stajali skoro do pozornice. Igrala sam mladu partizanku, koju četnik osudi na smrt. Kad je „četnik“ - moj kolega Vaso Perišić izgovorio tekst: „*Osuđena si na smrt!*“, jedna žena iz publike glasno je povikala: „*Jadna griješnice, kud si došla da pogineš u Berane!*“. Ja sam, onako vezana za ruke i noge, sjedila na stolici pognute glave i sad je trebalo nešto improvizirati, budući je nastalo u publici glasno reagiranje na Vasinu osudu, a kako se on u tom momentu nije snašao, ja sam hrabro podigla glavu i, pogledavši ženu koja je pokrila lice rukama, s punom snagom uzviknula: „*Drugovi, umirem za pravdu i slobodu!*“. Po svršetku prestave moj duhoviti kolega Desimir rekao mi je: „*Kakva si, još ćeš tražiti tantijeme za tu slavnu rečenicu!*“.

Na predstavi u Kolašinu isti prizor: u natrpanoj dvorani ljudi su se dogurali do pozornice, a kako je pozornica bila mala, samo nas je podignuti podium dijelio od publike. Ovog puta sam igrala mladu partizanku koja je sudila „izdajniku“. Hodala sam po pozornici s cigaretom u ruci, kad mi se približio čovjek iz publike sa riječima: „*Drugarice, daj mi da pripalim!*“ i uzme mi iz ruke cigaretu, pripali svoju i mirno mi je vrati. Na to se nitko nije obazirao jer je gesta bila spontana i bez četvrtog zida koji nas je dijelio.

Predstave je narod pomno pratio i, kako su se uživali, vjerovali su da se to stvarno događa i da „izdajnik“ mora biti kažnjen pa, kad je pala osuda, iz publike su se čuli povici odobravanja. „Izdajnika“ je igrao moj kolega Nikola, obučen u četničku uniformu kojega smo odmah po svršetku „osude“ iza kulisa presvukli i skinuli mu dugu bradu jer, kako je sam rekao: „*Ni kriv ni dužan, ako me netko prepozna, dobit ću lijepih batina!*“.

Naš repertoar se nije razlikovao od beogradskog. Igrali smo prigodne domaće pisce, kao i ruske, od Gorkoga, Čehova, Ostrovskog i Gogolja, koje je režirao ruski glumac i režiser Aleksandar Vereščagin. Kako se gradila pruga Šamac – Sarajevo, pozorište je dalo svoj doprinos gostovanjem od 15 dana. Igrali smo „*Gospođu ministarku*“ od Nušića. Izgledalo je da i strani studenti na pruzi razumiju tekst, pošto su se svi zabavljali i aplaudirali.

Najljepši dio turneje je bio od Kotora do Ulcinja. Uz obalu, od Tivta i prekrasnog Petrovca do Budve, gdje pješćana plaža nije imala kraja, a ja sam to najviše osjetila, jer sam bila na moru, kao kod svoje kuće.

Zima na Cetinju je bila duga, a snijeg nikako da otopi. Kad je počeo kopniti, preskakala sam lokve vode koje su preplavile neasfaltiranu ulicu, od stana do pozorišta. Sa dvadeset godina, sve se to može i ništa nije teško ni nesavladivo! U Cetinje sam došla iz peljeških Crkvica, najmanje uvale na poluotoku. Kako je Pelješac spadao pod Zetsku banovinu za vrijeme kraljevine Jugoslavije, glavni grad je bio Cetinje, tako da me je i to indirektno povezivalo s Crnom Gorom.

Poslije angažmana u drugim kazalištima od Novog Sada, Dubrovnika, pa do zagrebačke *Komedije*, ove tri kazališne sezone, koje sam provela na Cetinju ostale su mi u najljepšoj uspomeni ...

Upoznala sam divne, iskrene ljude, jer u to vrijeme nitko ništa nije imao, niti je tražio da prisvoji nešto sto mu ne pripada, sto znači da smo tada bili zadovoljni s tim što smo imali. Moja unutrašnja povezanost s Crnom Gorom, još uvijek je ostala s onim ljudima koje sam poznavala i zavoljela.

Kako svako razdoblje nosi svoje, moramo ga nažalost prihvatiti kakvo je: od ljudi koji su se promijenili, od brda koja su se srušila, od šuma koje su nestale i od mora koje smije udarati samo u svoje stijene.

Da li imam neostvarenih područja djelovanja? U današnjem stilu odgovaram: nemam, a da ih i imam – kasno je!

Priredila: Milanka Bulatović

Rođena sam u Metkoviću, gdje je moj otac bio direktor ljubljanske banke. Po završetku osnovne škole, preselili smo se u Crkvice na Pelješcu, u kuću koju je sagradio stric moga oca Celestin Medović.

Crkvice nisu bile naseljene, uz 3 kuće i 2 magazina, u maloj uvali na moru živjeli su samo moji roditelji. Uz petrolejku, bez telefona i bez frižidera, kojeg je zamjenjivala „friška voda iz gustjerne“, a nepročitane novine služile su samo za zamotati tek ulovljenu ribu, koju se dijelilo rodbini i prijateljima na Kunu, rodnom mjestu Celestina. Vijugavu cestu do Kune dala je sagraditi Marija Terezija i to je bio jedini put koji je povezivao druga sela s morem.

U tu pitomu divljinu vraćala sam se svake školske godine iz Krka i Splita, gdje sam pohađala gimnaziju. Vraćala sam se svojoj osamljenoj kući, u kojoj je sve bilo jednostavno uz jedini prirodni zakon „razmjene dobara“, jer novac nije predstavljao nikakvu vrijednost. Možda je sve to ostavilo u meni duboko korijenje, pa sam se stoga u Crnoj Gori osjećala kao kod kuće, slobodna i bez predrasuda.

Danas živim u Vicenzi, starom, bogatom gradu sjeveroistočne Italije, gradu u kojem je Andrea Palladio, među inim, sagradio najljepši teatar u Europi.

Moj suprug je Talijan, koji odlično govori naš jezik, pošto je pročitao i proučio gotovo svu književnost hrvatskog jezika, ali i „Gorski vijenac“ na ćirilici, dobijen na poklon od crnogorskog prijatelja.

Nosim ime koje je onda bilo vrlo rijetko – dobila sam ga po „Ratu i miru“, a svojoj kćeri darovala sam beskrajna prostranstva zelenih šuma bez granica: zove se Taiga! Igor, moj sin, rođen je u Firenci, gradu kojega ne treba opisivati, a kako smo nastavili obilaziti muzeje Atene, Sofije, Istambula, te se više puta vraćali u Moskvu i St. Petersburg, možda je i to odredilo njegov izbor budućnosti. Završio je Akademiju likovnih umjetnosti u Veneciji sa disertacijom o Celestinu Medoviću. Umjetnički je vezan za Hrvatsku. Član je HDLU-a Istre i Zagreba, gdje je dobio i status slobodnog umjetnika.

U kući govorimo svi hrvatski jezik, tako da je i moja unuka nastavak započetog: zove se Tundra.

Jedno je sigurno: što više upoznavati ljude i običaje, putovati bilo kojim sredstvom i posvuda, jer su to doživljena iskustva i uspomene koje se nikada ne zaboravljaju.

Nataša Medović

PREDSJEDNIK CRNE GORE U SLOVENIJI

Susret sa predstavnicima crnogorskih iseljenika

Predsjednik Crne Gore gospodin Filip Vujanović boravio je u Sloveniji četvrtog i petog marta ove godine. Tom prilikom je našao vremena da se sretne sa predstavnicima crnogorskih iseljenika u Sloveniji, da se upozna sa njihovim aktivnostima i da istovremeno predstavnike iseljeničtva upozna sa trenutnim prilikama u njihovoj matičnoj domovini.

Na razgovoru su bili prisutni predstavnici Crnogorskog društva „MORAČA“ Kranj, Crnogorskog društva „CRNA GORA“ iz Ljubljane, Društva crnogorsko-slovenačkog prijateljstva, Zavičajnog društva Plava i Gusinja „IZVOR“ i Crnogorskog društva „DUKLJA“ (u osnivanju) iz Ljubljane.

Predsjednik Crnogorskog društva „MORAČA“ gospodin Čedo Đukanović u svom izlaganju je prezentirao određene aktualne probleme, zajedničke za sve iseljenike: u Republici Sloveniji, u skladu sa zakonskim propisima, iseljenici iz Crne Gore, s trajnim boravkom u Republici Sloveniji, nemaju status nacionalne manjine. Ta činjenica određuje specifičan položaj i ulogu različitih društava i udruženja crnogorskih iseljenika, čiji je zadatak očuvanje nacionalnog identiteta, kulture i tradicije matične države. Gubljenje kulture i tradicije uz jezik (slovenski u komunikaciji) otvara izraziti proces asimilacije, koji već u tzv. drugoj generaciji može biti poguban. U kontaktima dvije države nužno je riješiti naš status, prvenstveno u dijelu očuvanja kulturnih i tradicijskih specifičnosti, uz pomoć Republike Slovenije (njenih institucija na svim nivoima), programima i projektima usmjerenim na očuvanju navedenih specifičnosti. Nužno bi bilo zakonom urediti kategoriju dopunskih škola na crnogorskom jeziku, čiju realizaciju (u financijskom i kadrovskom smislu) treba osigurati matična država Crna Gora.

Načelne odnose nužno bi bilo urediti međudržavnim ugovorom Republike Slovenije i Crne Gore. Ono što je specifičnost nas iseljenika u Republici Sloveniji je činjenica da smo, ne na privrednom radu, već trajno nastanjeni (državljeni), čime je proces asimilacije (s obzirom na prethodno navedeno) izraženiji i trajniji, pa je time i naša obaveza, ali i obaveza matične države, na sprečavanju istog nužna. Pri tom moramo voditi računa da ne zapadnemo u drugu krajnost, a to je getoizacija.

Svoje stavove su iznijeli i predsjednici ostalih društava: g. Velimir Bijelić („DUKLJA“), g. Mišo

Moračanin („CRNA GORA“) i g. Šemso Đešević („IZVOR“), a za sve predstavnike crnogorskih iseljenika zajednička je težnja da za nas i naša buduća pokoljenja na ovim prostorima očuvamo naše tradicionalne crnogorske vrijednosti, kulturu i običaje.

Momo Savović

TRIDESET GODINA OD KATASTROFALNOG ZEMLJOTRESA U CRNOJ GORI

Prije trideset godina, u nedjeljno jutro 15. aprila 1979. godine, zemljotres magnitude 7.2 stepena Rihterove skale, sa epicentrom u Jadranskom moru (između Ulcinja i Bara, na udaljenosti 15 kilometara od obale), izazvao je katastrofalna razaranja intenziteta 9 stepeni Merkalijeve skale na cijelom Crnogorskom primorju i njegovom zaleđu. Bila je to najveća katastrofa ove vrste u nekadašnjoj državi i jedna od najvećih u Evropi u nekoliko posljednjih stoljeća: u Crnoj Gori život je izgubila 101 osoba, povrijeđenih je bilo više od 1.500, a bez krova nad glavom ostalo je oko 100.000 stanovnika priobalja!

Posljedice zemljotresa — čija je materijalna šteta procijenjena na gotovo 4 milijarde dolara — bile su zapravo nesagledive: razoreno je 250 mjesta, a najviše su stradali primorski gradovi: Herceg Novi, Risan, Kotor, Tivat, Budva, Petrovac, Bar i Ulcinj. Uništen je ili oštećen veliki broj hotela i odmarališta, škola, objekata zdravstvene i socijalne zaštite, na stotine kilometara magistralnih i regionalnih puteva. Neprocjenjive su bile i štete na stotinama spomenika kulture — treba se samo sjetiti slika razorenog Starog grada u Budvi ili urušenih drevnih zdanja unutar zidina Kotora. Činilo se da će ožiljci kataklizme zauvijek ostati na mediteranskom licu Crne Gore ...

Danas, trideset godina poslije, tragova zemljotresa na Crnogorskom primorju nema! O tome najbolje svjedoči izgled ma kog od primorskih gradova Crne Gore. Stari novinski napisi i fotografije stravičnih ruševina neumitno blijede, ali ne blijedi sjećanje na žrtve i na nesebičnu pomoć u brzom prevladavanju posljedica prirodne stihije: Crna Gora je tada postala središte solidarnosti svih naroda ondašnje Jugoslavije, ali i čitave međunarodne zajednice koja je doprinijela ublažavanju posljedica katastrofe — više od 80 zemalja pružilo je materijalnu i novčanu pomoć, a u tome su prednjačili SAD i nekadašnji SSSR.

Hotel "Slavija" u Budvi

Stari grad u Budvi

ISTORIJSKI ROMAN KRALJA NIKOLE

Roman Nikole I Petrovića Njegoša „Despa“, izdanje Matice crnogorske i Instituta za crnogorski jezik i jezikoslovlje „Vojislav P. Nikčević“ predstavljen je (12. marta) u Multimedijalnoj sali KIC-a „Budo Tomović“. O romanu su govorili: Čedomir Drašković, priređivači Aleksandar Radoman i dr Adnan Čirgić, te konzervator autografa Milena Martinović. Odlomke iz djela kazivao je dramski umjetnik Džoni Hodžić.

– Priređivači Čirgić i Radoman su apsolutno bili na visini zadatka, prije svega zbog poštovanja originala, za razliku od ranijih nadnacionalnih cenzora, obaveznih redaktora za „popravljanje“ i prepravljavanje stilskih i jezičkih vrlina crnogorskih izvornika, pa i izvornika ovog rukopisa, konstatovao je Čedomir Drašković.

Po riječima Aleksandra Radomana, premda skromnih estetskih dometa, roman „Despa“ Nikole I Petrovića ima nesumnjiv književnoistorijski značaj — osim što pomjera granice saznanja o istoriji romanesknog žanra u crnogorskoj književnosti, donosi i nove uvide o stvaralaštvu potonjeg crnogorskog suverena.

Milena Martinović je govorila o specifičnostima procesa stručne zaštite rukopisa romana kralja Nikole. Dr Adnan Čirgić je predstavio lingvostilističke osobnosti ovog djela kralja Nikole.

(Dnevni list POBJEDA, „Kultura“, 13.03.2009.)

PISANJE ILI NOSTALGIJA

Knjiga eseja „Pisanje ili nostalgija“ Mirka Kovača, koju je nedavno objavila izdavačka kuća „Plima“ iz Ulcinja, nakon zagrebačke „Frakture“, promovisana je i u *Modernoj galeriji* u Budvi, a u organizaciji Javne ustanove „Muzeji, galerije i biblioteka“.

O esejima Mirka Kovača govorili su izdavač Jovan Nikolaidis, urednik izdanja Andrej Nikolaidis i mladi crnogorski književnik Dragan Radulović.

– U „Pisanju ili nostalgiji“ Kovač kao skalpelom reže maglu koja bi mogla zakloniti jasan pogled na prošlost. Kovač secira doba o kojem govori, secira ljude i svoje odnose sa njima: tamo gdje smo navikli da na zidu stoji goblen sa motivom našega sela, kod Kovača stoji Rembrantov „Čas anatomije“ — iznosi u predgovoru „Pliminog“ izdanja Andrej Nikolaidis.

Knjiga „Pisanje ili nostalgija“ sadrži 17 tekstova u kojima Mirko Kovač donosi zapise o prijateljima književnicima, književnim krugovima, polemikama i sukobima, te nas tako kroz zapise uvodi u zanimljive priče iz književnog života nekadašnje države. U tom pogledu njegovi zapisi predstavljaju vrlo značajan doprinos memoarskoj literaturi, a sam autor ih je odredio kao tekstove „između eseja i pokojeg Mnemosinina treptaja“ (Nabokov). Na stranicama knjige se, kako je zapisao izdavač Seid Serdarević („Fraktura“), „kao u životu, kao u kavani, susreću Kovačevi najbolji prijatelji: Danilo Kiš, Borislav Pekić, Miro Glavurčić i mnogi drugi svestremenici — od Živojina Pavlovića preko Ranka Marinkovića, Meše Selimovića ili Iva Andrića, pa sve do Milovana Đilasa i Vuka Draškovića“.

– Knjiga sadrži 17 eseja nejednake obima, koji suštinski tematizuju književnu i umjetničku scenu u Beogradu od 60-tih godina pa u drugoj polovini 80-tih, a u kojoj autor piše iz dvije pozicije: svjedoka i učesnika, te su zbog toga njegove opservacije više nego zanimljive i dragocjene. U esejima Kovač opisuje svoje susrete i druženja sa značajnim piscima: Andrićem, Selimovićem, Rankom Marinkovićem, Pekićem, Kišom, Davičom, Živojinom Pavlovićem, Đilasom, Tanasijem Mladenovićem, Desankom Maksimović, Brankom Mirkovićem i mnogim drugim — kaže Dragan Radulović.

(Dnevni list POBJEDA, „Kultura“, 09./10.03.2009.)

IZLOŽBA SLIKA MIROSLAVE KUBA

Dana 5.03.2009. godine u Galeriji „MONTENEGRINA“ u Crnogorskom domu u Zagrebu, a u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb, otvorena je izložba slika gospođe Miroslove Kuba. Gospođa Kuba rođena je u Zagrebu 1918 godine. Prve pouke iz slikanja dobiva od slikara Jerolima Miše (1890-1970) koji joj je bio profesor likovne umjetnosti u gimnaziji na Jezuitskom trgu u Zagrebu. Prvu sliku u ulju – pejzaž Mrtvi grad, naslikala je u svojoj sedamnaestoj godini. Svoju sklonost slikanju nije mogla stjecajem okolnosti realizirati sve do 1985. godine, kada odlazi u Australiju i gdje na nagovor Ante Dabra, profesora kiparstva na likovnoj akademiji u Canberi, pohađa likovnu akademiju i slika croquis muških i ženskih aktova. Iste godine odlazi u SAD i u zrakoplovu crta svoj prvi portret Aboridina izveden olovkom prema predlošku – dopisnoj karti.

Po dolasku u Nashville, SAD upisuje se u Art School za polaznike druge dobi u klasi prof. Hazel King koja je upućuje u tehniku slikanja akrilikom. Njen prvi portret u akriliku bio je portret ing. Mohameda Alwakeda naslikan prema njegovoj fotografiji. Taj portret bio je izložen na skupnoj izložbi polaznika Art School u Nashville-u 1986.g. Tijekom boravka u SAD crta akrilikom pejzaže, mrtvu prirodu, portrete.

Po povratku u Zagreb, 1986.g. započinje slikati u ulju. Treba naglasiti da je od 1985.g. do danas naslikala preko 100 slika koje se nalaze kod njene rodbine i prijatelja u Australiji, SAD, Kanadi, Njemačkoj, Hrvatskoj. Sve njene slike bile su prigodni pokloni rođacima i prijateljima.

O darovitosti gospođe Kuba i vrijednosti njenih slika svjedoče riječi akademskog slikara Tihomira Lončara u katalogu izložbe:

„Iako je talent za slikarstvo u Miroslove Kube prisutan još od njene najranije dobi, on se nažalost, kreativno očitovao tek u njenoj zrelosti. Darovitost koju neupitno nosi u sebi, predanim radom i rijetkom vitalnošću za svoje godine, pretočena je u mnoge portrete, mrtve prirode i pejzaže.

Kao polazište za vlastitu interpretaciju viđenoga u pravilu služi fotografija ili kakva reprodukcija. Predložak nije nikada tretiran doslovno i samo tehnički, već je on interpretiran snagom vlastite darovitosti. Slikan je duh stvari, a ne samo njihova gola pojavnost.

Ono što osobito fascinira upravo su njeni portreti, nastali kao izraz naklonosti prema dragim osobama. U licima prijatelja, poznanika i osobito obitelji, uvijek se može iščitati trag osobne povezanosti. Ti portreti vjerodostojno svjedoče o gesti, karakternoj osobini ili raspoloženju portretiranih. Portret, kao vrlo zahtjevna slikarska disciplina, traži od slikara zanatsku vještinu i psihološku pronicljivost. Obje karakteristike prisutne su u ovim portretima i stoga su oni uvjerljivi i vjerodostojni pokazatelj lika i karaktera slikanoga.

Vrijednost ovih slika je u pokušaju da se zaustavi vrijeme i njegova neumitna prolaznost kroz djela puna nježne ljepote i ljubavi prema svijetu i ljudima koji okružuju autoricu.“

Pozdravivši sve prisutne i zahvalivši im što su se okupili u izuzetno velikom broju, gospodin Dušan Mišković, predsjednik Društva „MONTENEGRO“ dao je riječ gospodinu Tihomiru Lončaru, akademskom slikaru koji je biranim i toplim riječima govorio o slikarskom radu gospođe Kuba, ali i o vlastitoj fascinaciji njenom vitalnošću. Proglašavajući izložbu otvorenom i predajući cvijetni aranžman autorici slika, predsjednik „MONTENEGRA“ Dušan Mišković čestitao je Dan žena pripadnicama ljepšeg pola i poželio da se tako okupimo na samostalnoj izložbi gospođe Miroslove Kuba i povodom njenog stotog rođendana! Njegove riječi praćene su dugim, dugim aplauzom.

IZLOŽBA U OSIJEKU: „ODMORIŠTA“

Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije, u suradnji s Gradskom i sveučilišnom knjižnicom u Osijeku, organiziralo je izložbu skulptura Marka Mimovića pod nazivom „ODMORIŠTA“.

Gospodin Marko Mimović rođen je u Crnoj Gori, mjesto Kralje, a u Republici Hrvatskoj živi od 1960 – te godine, najprije u Valpovu, pa u Belišću. Po struci je diplomirani pravnik, a sada je umirovljenik. Po vokaciji je radnik u kulturi. Postao je prvi i glavni urednik Radio stanice Valpovo, te je utemeljitelj kulturne manifestacije *Ljeto valpovačko*, voditelj Centra za kulturu Narodnog sveučilišta u Valpovu. Član je udruženja *LIKAR* i kao njihov član imao je nekoliko grupnih izložbi i jednu samostalnu izložbu.

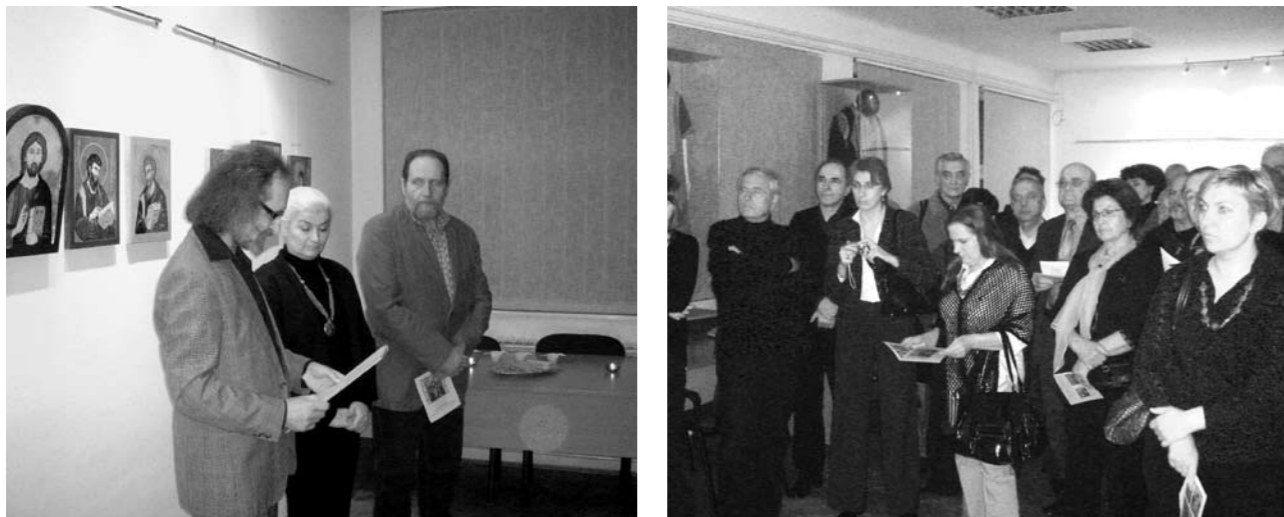
Marko Mimović je prije svega samouki kipar koji se oko pedesetak godina aktivno bavi kiparskim radom. Autor je više od sto kiparskih radova. Najveći dio njegovog opusa kiparskih radova nastao je u drvetu. Radi i u kamenu. Bavi se slikarstvom fresaka. Ni u kome nije tražio uzor ni inspiraciju za svoj rad, nije se poveo za tzv. naivom i ne kopira akademske kiparske izričaje – jednostavno radi kako

osjeća i želi da to što radi ima neku podlogu i oslonac u životu. Radovi su negdje između realizma i modernizma. Dugo promišlja o svakom novom djelu i tek kad ga osmisli pristupa izradi. U radovima su izražena sjećanja i emocije iz djetinjstva vezane za podneblje Crne Gore, te svaki rad ima neku poruku.

Izložba je postavljena u prostorijama Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku od 16. do 31. ožujka 2009. godine. Otvorenju izložbe prisustvovali su zamjenik župana Osječko-baranjske županije gospodin Pavo Šarčević, gospođa Margit Zorić, predstojnica za manjinska pitanja u Gradu Osijeku, predstavnici manjinskih udruga sa prostora Županije, predsjednica MKD-a gospođa Jagoda Cvetičanin, te šezdesetak posjetitelja. Izložbu je otvorio ravnatelj Gradske i sveučilišne knjižnice g. Dragutin Katalenac.

Milovan Sekulić

IZLOŽBA IKONA VERE BULOVIĆ ISMAILOVSKI

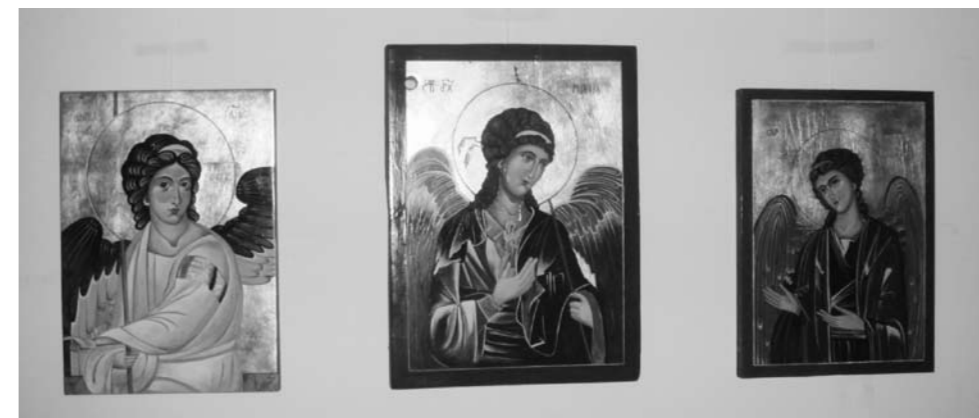

Dana 19.03.2009. godine u Galeriji „MONTENEGRINA“ u Crnogorskom domu u Zagrebu, a u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“ Zagreb, otvorena je izložba ikona gospođe Vere Bulović Ismailovski, članice *Likovne grupe 69*, koja je školu slikanja završila u *Likovnom centru Zagreb* kod prof. Ivana Stančića, a tečaj ikonopisa pohađala u *Kulturnom centru Maksimir* 2006. godine. Pozdravivši sve prisutne i zahvalivši im što su se okupili u tako velikom broju, gospodin Dušan Mišković, predsjednik Društva „MONTENEGRO“ dao je riječ gospodinu Mihajlu Hardiju, ikonopiscu. Gospodin Hardi je najprije dao nekoliko uvodnih napomena o umjetnosti ikonopisanja (da je ikona - εἰκών - slika, religiozna likovna slika izrađena tehnikom jajčane tempere na drvenoj daski, da je *ikonoklazam* borba protiv štovanja ikona, da je *ikonopis* vrsta religioznog slikarstva na Istoku, a *ikonostas* ograda, zid izrađen od ikona, koji u crkvi dijeli apsidni dio crkve, oltar, od ostalog dijela crkve za narod), a potom je govorio o ikonopisu u Crnoj Gori te o ikonopisu gospođe Vere Bulović Ismailovski:

„Najstariji primjerci ikona, kao i prvi sigurni pomeni ikonopisaca iz Crne Gore koji se mogu dovesti u vezu sa sačuvanim djelima, potiču iz druge polovice XVI stoljeća, a čuvaju se u manastirima Morači, Pivi i Nikoljcu. Pečki monah Longin oslikao je ikonostas za staru crkvu manastira Piva (1573.-74.). Plodni fresko-slikar na prijelazu iz XVI u XVII stoljeće je pop Strahinja iz Budimlja s

ikonama Krista, Bogorodice i dva arkandela Mihajla u Morači iz 1600. godine. U umjetnosti Crne Gore bilo je XVII stoljeće zlatno doba njenog ikonopisa, jer je tada brojem ikonopisaca i njihovim kvalitetama Crna Gora bila ispred ostalih balkanskih zemalja. Ovaj period značajnog stvaralaštva započeo je hilendarski majstor Georgije Mitrofanović radom u manastiru Morača, i to prestonom ikonom Bogorodice s Kristom i prorocima 1617. godine. Georgijev učenik, majstor Kozma, visoko kvalitetno je napravio ikonu sv. Save i Simeona, godine 1645., kao i vrijedne moračke ikone sv. Save, Simeona, Stefana, ktitora Morače i Kirila Filozofa, na čijoj je poleđini naslikana kompozicija Uspenja. Da nije samo manastir Morača skupljao velike majstore, svjedoče i očuvane ikone u manastirima Nikoljcu i Pivi, i to tri ikone iz 1628. godine: Bogorodice, Krista i Ivana Preteče, a djelo su nepoznatog slikara. Majstor velikog pivskog ikonostasa iz 1639. godine, također anonimn, nadmašuje sve vrsne umjetnike svoga stoljeća. U drugoj polovici XVII stoljeća, kada u zemljama Balkana dolazi do teške krize u umjetničkom stvaralaštvu, u Crnoj Gori rade dvaiskusna ikonopisca, i to prvi Avesalom Vujičić, morački jeromonah, dokazujući svoj kvalitet velikom moračkom ikonom sv. Luke, sa scenama iz njegovog života, godine 1673. Drugi, slabiji ali mnogo plodniji, je majstor Radul, s ikonama po manastirskim riznicama Morače, Nikoljca i Podvrha. Slikarskim iskustvima majstora Radula koristili su se slikari obitelji Dimitrijevića-Rafajlovića, čiji su mnogobrojni ikonostasi nastali uglavnom u Boki Kotorskoj u XVIII stoljeću i početkom XIX stoljeća. Posljednji izdanci ikonopisa pod utjecajem baroka djela su obitelji Lazović iz Bijelog Polja, početkom XIX stoljeća.

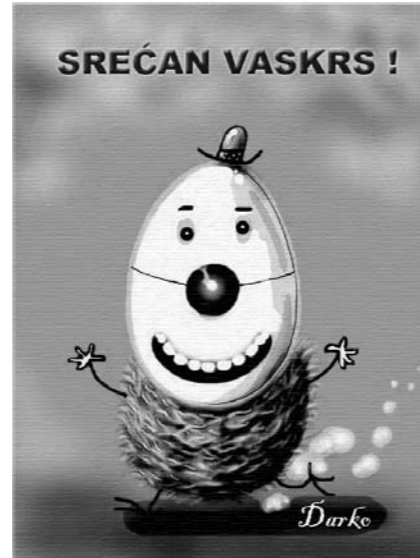
Ikona se ne riše, niti slika, već se piše – kao što se piše događaj nekog života. Naizgled ikonopisac piše događaj nekog drugog života – sveca, Bogorodice, Krista – a zapravo u ikoni zapisuje događaj svojih osjećaja, svojeg doživljenog života. I u ovoj, prvoj izložbi gospođe Vere čitamo u ikonama zapisan njen život.

Ikona čuva sama u sebi duhovnu snagu i zato privlačnost za naš život. Obilježena je stvarnim događajem, koji je zapisan u tom komadu drveta u krajnjem realizmu čovječje nemoći, trpljenja, nesigurnosti ... , a ipak u tom istom liku u optimizmu svjetlosti, intimnosti i spašenosti. Ikona sama po sebi na neshvatljivoj razini čovjeka oslobađa pesimizma i privlači ga u veće spasiteljske okvire koji su dani kao mogućnost.

Ikonopisac svoju nemoć izlije pred Boga, da može Bog sam stupiti i probuditi se na dnu te nemoći kao svjetlost. Zato je pisanje ikona za ikonopisca tako spasiteljsko i upravo zato nastajanje ikone ima određene zahtjeve. Zahtjeva sredinu svetoga u kojoj se svjetljenje ikone i ikonopisca događa istodobno. Na ikoni se budi sveti lik koji je samo odsjaj Svjetla, probuđenog po ikonopiscu. Želja ikonopisca je da se tako otvori Bogu, da je ikona po čovjeku djelo Boga samoga ili, kako kaže stari izraz , da je nerukotvorena. Zato se pred pravom ikonom duboko poklonimo u poštovanju i uzvišenosti, i zato ikonu poljubimo. Želja nam je da svi vi, uživajući u ikonama gospođe Vere, odete u svoje svagdašnje živote bogatiji. Hvala!“

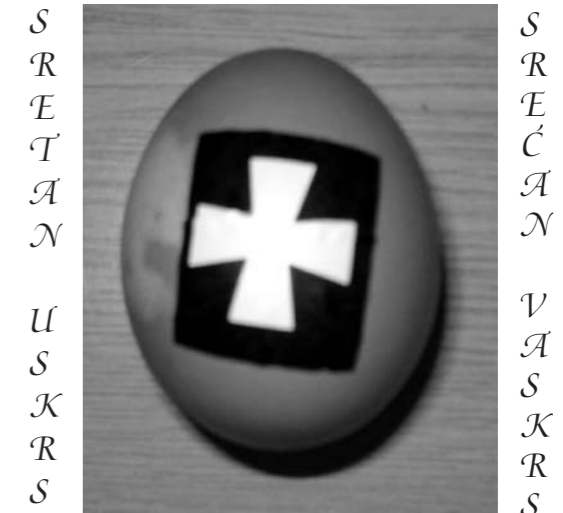
INTERNETSKA IZLOŽBA KARIKATURA DARKA DRLJEVIĆA

Digitalna biblioteka crnogorske kulture „*Montenegrina*“ nedavno je počela s objavljivanjem dijela nominovanih i nagrađenih karikatura svjetski poznatog karikaturiste Darka Drljevića, koji je – s ponosom treba istaći – bio i naš gost i izlagao u Galeriji „MONTENEGRINA“ u Crnogorskom domu u Zagrebu, u jesen 2007. godine. Ovog puta donosimo prigodnu čestitku Darka Drljevića, a među mnogobrojnim njegovim karikaturama (koje se mogu naći na internetskoj adresi www.montenegrina.net) objavljujemo karikaturu „*Pauk i krik*“, ali i fotografiju na kojoj se vidi kako zagrebački gradonačelnik – utjelovljenje gradske službe koja je noćna mora gotovo svakog vozača – prima tu karikaturu na poklon. Nije li to samo još jedna potvrda autorove uspješne komunikacije sa ljudima na svim geografskim širinama!

TRADICIONALNO DRUŽENJE

TRADICIONALNO DRUŽENJE U CRNOGORSKOM DOMU U ZAGREBU

I ove godine je u organizaciji Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „MONTENEGRO“, a u povodu Uskrsa (12.4.) i Vaskrsa (19.4.), u petak 17.4. održano tradicionalno druženje u Crnogorskom domu u Zagrebu. Sve prisutne – Crnogorke, Crnogorce i njihove brojne prijatelje – koji su se i ovom prilikom okupili u velikom broju, predsjednik Društva gospodin Dušan Mišković pozdravio je uskršnjim pozdravom: „Hristos uskrese!“, a tajnik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske gospodin Danilo Ivezić – poštujući običaj darivanja šarenih jaja – svima je poklonio simbol ovog praznika: jaje, ovog puta prigodno obilježeno znakom crnogorskog krstaš barjaka; bila je to prilika da oni koji još pamte taj običaj, sačuvaju darovano jaje kao čuvar-kuću do idućeg Vaskrsa.

U ugodnom razgovoru – uz priganice, sir, lozovu rakiju ... – više od dva sata i ovog druženja neosjetno je prošlo.

Kao neočekivanu (pismo i autorova želja da mu tekst bude objavljen u „Crnogorskom glasniku“ stigli su u Redakciju dok je prethodni broj bio u štampi!) potvrdu riječi da ovdje Crnu Goru katkad doživljavamo i kao daleki čarobni svijet zaodjenut koprenom od sjećanja, donosimo jedno sjetno kazivanje profesora Božidara Radulovića (predsjednika Vijeća Crnogoraca Grada Pule) o rodnome Nikšiću.

ZAŠTO VOLIM NIKŠIĆ ?

Na pola puta između Durmitora i mora, ali i na pola puta između Pješivaca i Banjana, rodni plemena mojih roditelja, oca Petka i majke Naste, smjestio se u dolini Zete, podno Trebjese, Nikšić.

U tome gradu, u srcu Crne Gore, rođen sam davne 1938.g., u ulici Mrkošnici, što dobi ime po rječici koja protječe uz našu ulicu i koju zbog toga zvaše i „Mala Venecija“.

Prvo što pamtim bješe rat, okupacija, glad, bombardovanje, srušena kuća, ranjena majka, braća i sestre što se svijaju uz njene skute, bijeg u Straševinu. Pamtim i babu Janicu što na konju, iz Banjana, kroz rat i pogibiju donosi hranu od koje mi preživjesmo.

Pamtim i oca što kriomice, onako komitski, ponekad banu i obradova nas dolaskom i hranom. Pamtim i odlazak najstarijeg brata, što kao dječak od 16-tak godina ode u rat. Rat, rat i rat. Crnogorska sudbina.

Mnogo toga volio bih da ne pamtim, da mi se izbriše iz sjećanja, da ostade samo ono lijepo.

A i lijepog bješe mnogo.

Ali kao da me i ono strašno ojača i kao da sa protokom vremena postaje i sve manje strašno, a lijepo postaje još ljepše.

Rat prođe, osta Nikšić. Razrušen do temelja, ali gord. Osta Trebjesa, osta Budoš, osta Zeta. I Nikšić krenu iz ničega. A ja, rastoh s njim. Kao dio njega ili on dio mene. Rastoše i moja braća, nas petoro. Rastoše i moje komšije Perunovići, njih petoro, i komšije Backovići, Berkuljani, Šipčići, Mijuškovići, Zirojevići, Žizići ... – sve momci, sve Mrkošljani, sve Nikšićani, Crnogorci.

I Nikšić stasa. Razvi se u velik, lijep grad, pun mladosti i života. Grad mojih đaćkih dana, grad druženja i šetnji na Nikšićkom korzu.

Upih iz njega ljubav i ponos. Upih iz njega ljepotu. Upih istinu i pravdu. Upih drugarstvo.

Ali upih i ono što imaju samo Nikšićani i što samo Nikšićani razumiju. Ono od čega kada se čuje riječ Nikšić zaigra srce. Ono od čega Nikšićani, i u Nikšiću, a još više u tuđini, osjećaju da su posebni, da su tvrdi kao Budoš, da su bistri i okretni kao Zeta, da su svoji, da su ponos Crne Gore.

Uto, otac umre. Slomiše ga smrti u prvom ratu, komitovanje, drugi rat.

Znali su ga svi u Nikšiću. Bješe dobar majstor-moler, učestvovao je i u restauraciji Ostroga, naše svetinje.

Nikad ne prežalih oca. Sjećanja na njega ne blijede. Njegovom smrću završi se moje bezbrižno mladenaštvo. Sa 19 godina odoh iz Nikšića u tuđinu. Crnogorska sudbina.

Ne odoh sam. Sa mnom krenu i dio Nikšića, da me prati, da ga nosim sobom, da me podstiče i gordi, da me jača, da me podsjeća ...

Nađoh u Puli nove prijatelje, završih fakultet, oženih se za Istrijanku Palmiru, dobih sinove Petka i Stanka, dobih unuka Bojana i unuku Miju. Puljani me prihvatiše lijepo, kao svoga. I ja njima dadoh sebe.

Ali ne zaboravih Crnu Goru, ne zaboravih Nikšić i Mrkošnicu.

A kako i bih.

Fali mi naš Vidrovan i naša bistra, hladna voda. Fale mi naši jablani, naše rujne zore i naše plavo nebo, naš Krupac, pogled na naše planine.

A kako mi samo fali Trebjesa gdje ostadoše naše dječake igre, naš smijeh i veselje.

A kako mi fali toplina roditeljskoga doma, cika i vika moje braće i sestara.

Nekad sinovima, a sada unuku pričam o Trebjesi. I nema mi ništa ljepše od toga.

A u toj ljepoti i zrno sjete, jer meni takve priče nitko ne ispriča, jer ja svoje đedove ne upoznah.

Mnogo prije moga rođenja i moj đed banjanski i moj đed pješivački položise živote za slobodu Crne Gore. To jedino ne dobih od Nikšića, ne upoznah đedove. Crnogorska sudbina.

Godine prolaze. Tuđina postade draga.

Al' Nikšić i sve ono što on znači, osta u srcu. Osta da me prati, da ga nosim sobom, da me podstiče i da me gordi, da me jača, da me podsjeća ...

... nema Nikšićaninu do Nikšića i do Crne Gore!

Božidar-Boko Radulović, prof.

Manastir

Dvorac kralja Nikole

Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji Crnogorskog glasnika na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista.

Tekstovi nijesu lektorirani te se ispričavamo autorima i čitateljima.

Ovaj broj Crnogorskog glasnika tiskan je uz potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Djela i riječi znamenitih ljudi u povijesti nekog naroda dugo se pamte i kroz o njima sačuvane anegdote – crtice iz života, koje ponekad prijeđu u narodno predanje, gubeći na vjerodostojnosti, ali čuvajući duh poruke koju nose. U ovom broju donosimo (iz knjige Marka Vujačića: „Znameniti crnogorski i hercegovački junaci“, IV, Prosveta, Beograd, 1956.) par anegdota u kojima su se nakratko preplele životne sudbine dvije istaknute ličnosti iz istorije Crne Gore s kraja 19. vijeka: Jevta Miletina Nikolića (plemenskog kapetana, komandira Župsko-lukovskog bataljona i kasnije senatora crnogorskog) i Valtazara Bogišića (pisca „Opšteg imovinskog zakonika za Knjaževinu Crnu Goru“ iz 1888. godine).

ЈЕВТО МИЛЕТИН НИКОЛИЋ

Кад је Валтазар Богишић писао општи имовински законик по наредби господаревој, ишао је по селима и племенима да се распитује за обичаје. Једног дана дође код господара и каже му да му је веома тешко расправити неке ствари, које су уобичајене код Црногораца, као например испаше и катуни, пијене, удуги, утрине, путови, право на школу и цркву и још много других ствари.

Пошто књаз саслуша Богишића са каквим се тешкоћама бори, рећи ће:

– Знаш ли што ћу учинити? Имам једног човјека који би у томе могао помоћи и који би ти то све објаснио. То је Јевто Милетин Николић. Пошто је освојен Никшићки округ, он је био постављен за претсједника окружног суда, вршио је подјеле и разграничавао дотична племена. Због тога мислим да би ти добро дошао.

Није дуго потрајало и Јевто, по наредби господаревој, дође на Цетиње и ступи у везу са Богишићем. Јевто је остао са Богишићем више од три мјесеца. Једном приликом пита књаз Богишића:

– Како иде са законом?

– Добро, господаре! Дао си ми добра помагача, Јевта Милетина. То ми је десна рука, и нема, господаре, ствари по имовинским питањима које Јевто не зна. Не само што зна, но све поставља на правној радњи. Он мене често исправља у стилизацији параграфа, појединим питањима, и вазда је у праву. Још бих ти и ово рекао, господаре, за Јевта. Никад у моме вијеку нити сам видио нити сам чуо паметнијег човјека, и штета је, господаре, што се овако паметан човјек родио у једној малој земљи, те се та памет и бистрина није допунила са школом и образовањем, јер би имао једног правника са којим би се поносили и ти и Црна Гора.

* * *

Јевто Милетин Николић био је претсједник окружног суда у Никшићу, а војвода Трипко Вукаловић члан. Јевто, немиран дух, мало је имао обзира према парничарима. Често их је вријеђао и на њих викао. Валтазар Богишић, министар правде, на жалбе појединаца, разријеши Јевта дужности, а једновремено и војводу

Вукаловића. Јевто пошао да се жали, сrete Богишића и упита га:

– Зашто ме, господине министре, ишћера из службе?

– Па, господине Николићу, много вичеш на свијет и много говориш.

– Добро, господине министре, а да зашто разријеши војводу Трипка, кад никад није уста отварао?

* * *

Пред кафаном Ђорђија Голијанина у Никшићу, једне недјеље сједјели никшићки и херцеговачки главари, а ту се придесио и Јевто Милетин Николић. Повео се разговор шта је човјеку најтеже у животу. Први поче Стојан Ковачевић:

– Најтеже посјечена глава!

Други завика:

– Није, него неваљала жена!

Трећи каже:

– Најгоре је кад човјеку умре син јединац!

Четврти:

– Није, но је најгоре црн образ.

Препирању није било краја. НАТО ће Јевто Милетин прекинути:

– Ја мислим да нико од вас није потрефио. Најтеже је човјеку кад му се остудене вериге над огњиштем, а ситна дјеца чекају да им мајка скува ручак.

Јевто Милетин Николић

Валтазар Богишић

Vodeni mislima da narodi koji zaboravljaju prošlost gube sadašnjost i nemaju budućnost, kao i da je u svakoj tradiciji sadržano moderno, u „Crnogorskom glasniku“, u rubrici **CRNOGORSKI MOZAIK**, donosit ćemo po neku kockicu iz svekolikog crnogorskog nasljeđa koje baštinimo. U ovom broju objavljujemo primjer spartanskog držanja jedne majke (Marko Vujačić: „Znamenite Crnogorke“, Grafički zavod, Podgorica, 1961.).

ČETNA PETROVA JOVOVIĆ

Četna se rodila na Čevu, u poznatoj kući Vukotića, godine 1786. Prvi put je bila udata za jednog imućna seljaka, ali nije tom udajom bila zadovoljna, jer je u svom mužu vidjela slaba i neodvažna čovjeka ... Ubrzo poslije ovog udala se za Petra Jovovića iz Markovine ... a docnije je pričala da je tada u sebi rekla: „Ovakav mi muž i domaćin treba“. Jer, Petar je bio zaista glasit čovjek i junak dobar u bojevima za vrijeme Petra I protiv Turaka i Francuza.

Četna je s Petrom živjela lijepo i rodila mu tri sina – tri znamenita Crnogorca: Rama, oca Novakova, popa Luku i popa Mila, opjevane junake i harambaše ...

Godine 1858., u bitci na Grahovcu, bila su sva tri sina Četnina i unuk Novak Ramov. Ona je tada živjela na Cetinju. Kad je stigao glas od vojvode Mirka Petrovića o velikoj crnogorskoj slavi i pobjedi na Grahovcu, na Cetinju je nastalo veselje i zvonila su sva zvona s Ivanbegova manastira. Narod je igrao kola i pjevao, veličao slavu oružja Crne Gore. Ubrzo je i drugi glas stigao o potankosti ishoda bitke i pogibije pojedinih Crnogoraca. Knjaz Danilo je odmah naredio da se prekine veselje, u znak žalosti.

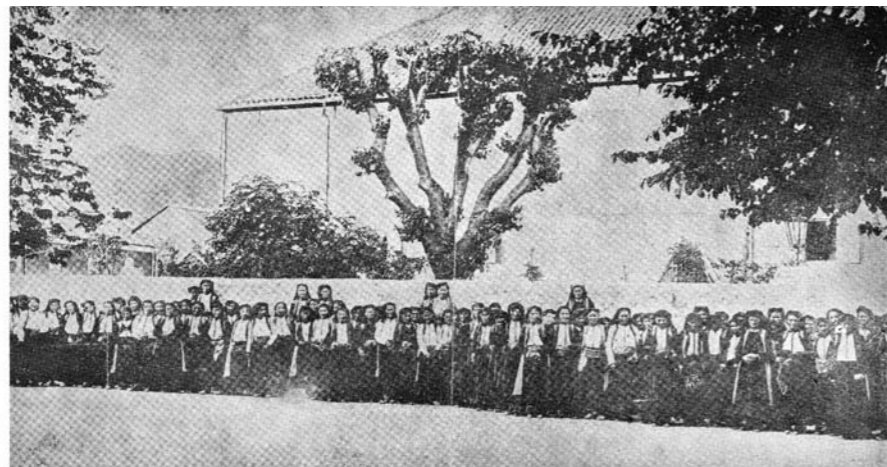
Četna Petrova zaviče iz kola:

– Što prekidaš veselje, gospodare?

– Izginuli su nam, Četna, Crnogorci. Ranjeni su ti Ramo i Milo i unuk Novak, a pop Luka pogibe ...

– Pa zar zbog toga veselje da prekidamo? Nijesam ih rodila, gospodare, da umru na prijeklad, no da ginu za Crnu Goru. Ne lomi se turska sila bez pogibije junačke, paše se sabljama sijeku i topovi na handžar otimaju ... Dođi, gospodare, pa sa mnom zaigraj u kolo ...

Knjaz Danilo je prišao i igrao sa Četnom, i veselje naroda nije prestajalo ...

Crnogorke učesnice u Grahovskoj bitci 1858. godine

Objašnjenje za opisano držanje Četne Petrove dao je sam Marko Vujačić u Uvodu svoje knjige:

„Crnogorka nije mogla da ima druga shvatanja i poglede na život nego što je imao njen otac, muž i brat. Stoga se ona slično, ako ne isto, ponaša u odnosu na čojstvo, junaštvo, čast. Jedino, možda, u odnosu na rad, radi osobenosti svoga položaja, stiče nešto drukčije navike koje je uzdižu iznad ljudi. Crnogorka se sasvim unosila u junačko i viteško doba u kojem je živjela. Iako po prirodi nježna ona je svojim osjećanjima za bratom sinom, mužem pretpostavljala junačke dužnosti. Ona je odana mužu bez rezerve, a prema braći epski osjetljiva i samoprijegorna do samoodricanja. Iako se morala pridržavati strogih shvatanja i predrasuda i podnositi siromaštvo i nevolje života, ona je moralno snažna, vrijedna i ponosita. Jovan Cvijić kaže: «Kad ove žene nisu sasvim utučene bedom mučnog života, neosporno su najotmeniji tip južnoslovenske žene». Ili: «Jedva da gde ima žena, seljanki iz prostog naroda, koje bi bile sa više vrlina i prirodno otmenije nego što su Crnogorke». U njoj živi vrlo razvijeno osjećanje osvete i zna da se razbukti u plamen, ali nije ništa manje ni osjećanje praštanja kad je u pitanju dužnost, čast ili jači bol onoga kome se prašta ... Ona se stidjela da govori pred mužem i ocem, a znala je da na skupu cijelog plemena zbori otvoreno i muški da su joj i prvi glavari plemena mogli da pozavide.

Sve ove i mnoge druge osobine Crnogorke bile su duboko zapretane u njenom srcu i duši. Ponekad izgleda čudno kako se veći broj Crnogorki u isti mah na isti način ponaša ili kako nema bitne razlike između shvatanja dviju generacija. Zaključak je jedan: mukotrpa i vjekovna borba za slobodu i opstanak stvarala je i formirala običaje i moral, koji su se po cijenu života i krvi morali poštovati. Žena je bila nosilac i čuvar njihov koliko i čovjek. Lik žene nije manje svijetao nego lik čovjeka, ni njena slava manja od slave onih koji su je pronijeli širom svijeta.

Hroničar ili pjevač, svejedno ko je, bilježio je i opjevao junaka – borca, bistro mu oko i snažnu ruku, oštri brid sablje mu i ubojitost džeferdara. A tu i tamo, sasvim stidljivo, čuvao se od zaborava podvig žene. No, narod ipak to nije zaboravio, kroz priču i pjesmu i sa koljena na koljeno dobar se dio očuvao i do naših dana. Zaborav prijeti da i to propadne, kao i mnoge značajne stvari koje su se dešavale u životu. Stoga je sveti dug nas, njihovih potomaka, da svaki prema svojim mogućnostima da doprinos njihovom upoznavanju. Majke hajduka, četovođa, junaka i bundžija ištu spomena. Jer je hvala što ćemo im je dati mala prema onome što su dale za spas i dobro naroda.“

U Predgovoru knjige Marka Vujačića Dr Niko S. Martinović piše:

„Priče o starim Crnogorkama su produžetak Vujačićevog rada na obradi crnogorskih ljudi. One nose sve osobine njegovih ranijih knjiga sa tom razlikom što govore o crnogorskoj ženi. Vujačić je umio da odabere one likove crnogorskih žena koje ostaju u trajnom sjećanju čitaoca, koje na njega neposredno djeluju svojom etikom, ljudskošću i junaštvom.

...

To su likovi koje je istesao surovi kamen i život crnogorskih planina. Oni nose jedrinu jednog nepokorenog plemena. Ti karakteri nose osobine mitskih ljudi. Tamo nema crnih strana, ali to ne smeta. On daje ono što je u jednom narodu najbolje. To su likovi kakve ih je dao u umjetnosti Čermak i Bukovac. Čermakove i Bukovčeve Crnogorke su legendarne po junaštvu, otmjene po plemenitosti duše, isklesane kao antičke grčke ljepotice u hramovima poezije i umjetnosti. No ti likovi su realni jer su postojali i bili takvi.“

U TRAGANJU ZA ZNAČENJEM JEDNE RIJEČI

„Nije znanje, već učenje, nije dolazak, već putovanje, ono što puni srce radošću.“ (K.F. Gaus)

Manje upućen, ali pažljiviji čitalac – naišavši na riječ **prijeklad** u prethodnom prilogu o Četni Jovović – vjerovatno bi se sjetio da je u pedesetom broju našeg glasnika (u ovoj istoj rubrici) objavljen izvjestan broj arhaizama iz knjige „**Crnom Gorom sa uzlom na kraju rupca**“ (autor knjige je Milan Brajević, a izdao je 2007. g. cetinjski „OBOD“) i zasigurno bi poželjeo da konsultuje tu osobito korisnu zbirku zaboravljenih ili manje upotrebljivanih riječi. U njoj bi pronašao da je **prijeklad**: *starinsko ognjište, šipka na koju se naslanjaju drva*. Prema tome, u pitanju može biti i *ognjište* i *šipka*! No, ako treba „*umrijeti na prijeklad*“, u prenesenom značenju se to može odnositi na ognjište, ali ako treba „*sjesti na ... prijeklad [vašijeh dedova]*“ (kako se na internetu može naći da je kralj Nikola jednom prilikom poručivao Crnogorcima), sva je prilika da bi drugo značenje bilo prihvatljivije. Znatiželjniji čitalac sad bi već pomislio kako bi možda trebalo vidjeti i što piše u relevantnoj literaturi koja govori o životu uz ognjište, nekad središnje mjesto u kući. Tako bi se u knjizi „**Stara crnogorska trpeza**“ (autor je Vasilije Mujo Spasojević, a dostupna je na adresi www.montenegrina.net) pronašlo da je **prijeklad**: *starinsko ognjište - uzdignuta gvozdена šipka na koju se naslanjaju drva*. Ovdje je znak zareza čak zamijenjen znakom «-», koji prije upućuje da se radi o sinonimima, a uobičajeno je da se različita značenja neke riječi pri navođenju razdvajaju znakom «;»! Međutim, pišući o zbirci „**Etnografsko nasljeđe Tivta**“ (POBJEDA, 20. maj 2006.), gospođa Olivera Ugrin navodi kako se nekad na ognjište stavljao i „*prijeklad na koji se oslanjaju drva prilikom sagorijevanja*“, čime je napravljena posve jasna razlika između ta dva pojma. Da je tako slijedi i iz knjige „**Pridvorani**“ Danila Radojevića (opet je u pitanju montenegrina.net), gdje se govori o ognjištu „*okrnjenog oboda i otučenih prijeklada*“. Kako je u duhovnoj, ali i materijalnoj kulturi svih koji su živjeli „na ovim prostorima“ dolazilo do neizbježnih prožimanja, bilo je zanimljivo saznati da li se još negdje gdje se živjelo uz ognjište pominje prijeklad. I gle: kod Milovana Gavazzija se, kada govori o običajima u Hrvatskoj, može naći da badnjak „*čitavu godinu služi kao prijeklad na ognjištu za naslanjanje cjepanica*“. I danas nesporni jezički autoritet Mirko Deanović, u prevođenju sa hrvatskog na francuski, dao je razdvojena tumačenja za te dvije riječi (**prijeklad**: *chenet (en pierre)* i **ognjište**: *foyer, âtre*). Ipak, istraživanje mogućnosti da prijeklad bude i od kamena („*en pierre*“), a ne samo od gvožđa kako se dosad moglo zaključiti, predaleko bi nas odvelo ... A i dalje prisutnu nedoumicu kako se na prijeklad može „*sjesti*“ i kako se on može koristiti „*prilikom sagorijevanja*“, čini se da je ipak razriješila slika (pronađena na internetu), koja potiče iz jednog mjesta u Bosni i sa koje se vidi da uz ognjište stoji *pomično* željezno postolje koje se može upotrijebiti u obje svrhe!

I ovdje bi trebalo stati. Potpisniku gornjih redova ostaju nada i uvjerenje: nada da je čitalac, koji je dospio do posljednje tekstualne stranice, osjetio djelić radosti u ovom traganju; i uvjerenje kako bi hvale bio vrijedan trud na formiranju elektronskog izdanja rječnika arhaizama (po uzoru na takvo izdanje prezimena na montenegrina.net), koji bi se stalno dopunjavao novim-starim riječima, ali i slikama manje poznatih predmeta iz naše materijalne baštine (u Crnoj Gori sigurno još postoje prijekladi, čije bi fotografije doprinijele očuvanju uspomena na jedno vrijeme koje lagano blijedi i umiče).

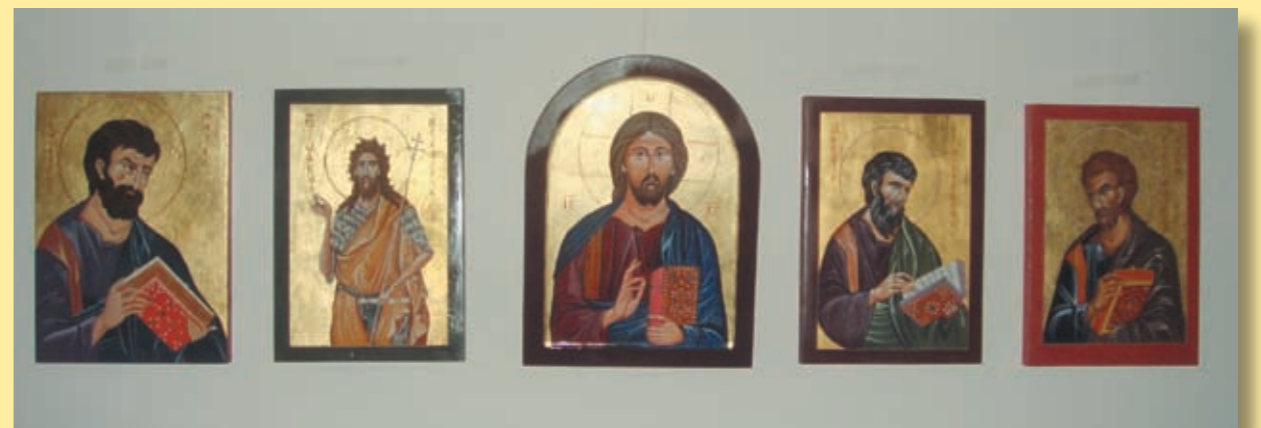
Z.D.

Portreti Miroslave Kuba

Skulpture Marka Mimovića

Ikonice Vere Bulović Ismailovski

KONCERTI KUD "KANJOŠ" IZ BUDVE U ZAGREBU, RIJECI I KRANJU

